వేంకటపతి, వెలిదండ్ల

రాధామాధవసంవాదము

చెన్నపురి, 1895

Record no. 261

Vēṅkaṭapati, Velidaṇḍla

Rādhāmādhavasaṃvādamu

Cennapuri, 1895

Record no. 261

Bibliographic Record Target

వేంకటపతి, వెలిదండ్ల.
రాధామాధవసంవాదము / వెలిదండ్ల వేంకటపతియనుమహాకవిచే రచియింపఁబడినది.- చెన్నపురి : ఎద్దనపూడి సంజీవయ్య, 1895.
64 p. ;17 cm.
Record no. 261

Vēṅkaṭapati, Velidaṇḍla.
Rādhāmādhavasaṃvādamu / Velidaṇḍla Vēṅkaṭapatiyanumahākavicē raciyimpam̐baḍinadi.- Cennapuri : Eddanapūḍi Sañjīvayya, 1895.
64 p. ;17 cm.
Record no. 261

శ్రీరస్తు.

సరసకవిత్వచాతుర్యధురీణుండగు

వలిదండ్ల - వెంకటపతియనుమహాకవిచే

రచియింపఁబడిన

రాధామాధవసంవాదము.

ఈ గ్రంథము

క్షరప్రమాదాదిజనితదోషంబులు లేకుండునటుల

పండితులసహాయముచేఁ

బరిష్కరింపఁబడి

బా గ ణ ము,

ఎద్దనపూడి- నరసయ్యగారి

కొమారుఁడగు - సంజీవయ్యచే

చెన్నపురి.

మదుమాను వేశ్వరముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి

ప్రచురింపఁబడియె.

౧౮౯౫ సం॥

శ్రీ

శ్రీ ర[illegible] రి:

చెన్నపురి నాటుపిళ్లారిగుడివీధి నెం [illegible]
హామునసుండు బ్రహ్మశ్రీ వేద్దవప్రాడి సంజీవయ్యగా
రైపేరున నొకమాస[illegible]ము తే ౧౨
వం బ్రచురపఱచెదరు. అందు (౧) మున్ను ముద్రితమ
య్యు నిప్పు[illegible]కని గ్రంథములును (౨) బజారునదొ
కినను దప్పులకుప్పలై యుల్లిపొరలవంటి కాకితముల
నుండు గ్రంథములును (౩) ఇదివఱకు ముద్రిత[illegible]లు
యున్న రసవంతములగు గ్రంథములును సంచికలు స
యముచే ముద్రింపంబడును. నెల ౧ కి [illegible]
ములు (అనగా ౪౧ ది [illegible]) గలయొక సంచిక సం
త్సరమునకు పోస్టేజితో రూ ౧-౧౨-౦ చందాను
ముగా నిచ్చినవారి కనుపంబడును.

౧౮౯౭ సం ఏప్రల్ నెల తే ౧౫ దిన మొద
సంచిక వెలువడును.

1897
15-4

శ్రీరస్తు.

రాధామాధవసంవాదము - ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరుక్మిణీమనోహర। కారుణ్యసుధాసముద్రకంసమథనయ।
క్రూరాంబరీషసుజనా। క్రూరచిదానందకృష్ణగోపముకుందా॥

వ॥ అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నారచియింపం
బూనిన రాధామాధవసంవాదంబను మహాప్రబంధంబునకు
థాక్రమం బెట్టిదనిన॥ చ॥ అనవరతప్రబోధకరమౌమిథి
లాపురమందునొక్కనా। డనఘుడుధన్యుడౌజనకుడార్య
లతో సుఖలీలనుండి సాం। ద్రసకలావతారములపుణ్యకథ
ల్వివరింపవించునా। డనవునవేడ్కకృష్ణకథసత్యనిధిన్ శు
కయోగిరాయనిన్॥ చ॥ అడిగినభక్తితోడపులకాంకితుడైన
యనాంబుజంబులన్। వెడలుముదంబురాశియదువీరునికృ
ష్ణునిసన్నుతింపగా। బడసితినెంతభాగ్యమనిపద్మదళాక్షు
దలంచిమ్రొక్కుచున్। బడలికదీరపాపములుబాయగభా
గ్యముశేరనిట్లనెన్॥ గీ॥ జనకరాజేంద్రవినవయ్యసావధా
న।మతినికృష్ణునిచరితముల్మహినివిందు। మదిరచింపుడుమా
కుమాయనుభవంబు। చెలగిశృంగారరూపమైచిత్తగింపు॥
మ॥ యమునాతీరమునందుబృందదరిబాగోపల్లె రేపల్లెనా।
యదురున్ గొల్లలపల్లెతజ్జనులసౌభాగ్యంబువర్ణింతుమె।
ల్లమిగాసుందరుగొల్లలాడుదురుపాల్సన్నెతతన్నెతయై। య
మితానందుడునందుడందు దగుదేవాధీశభోగంబులన్ ॥

సీ॥ తీరుగాగ్రసీమ దేరులచందానపొదగుల కోటియా
దుప్రలమర । కనుగానక మదించు గజములకై వడి కొమ
ల వృషభములు గ్రుమ్మరుమిగులి । చివ్వకునటు కాలుద్రవ్వ
విరులరీతి చలపోరి పెనగు కోడెలు చెలంగ । చెంగున దాటు
తురంగంబుల వితానచురుకైన లేగలు సొంపుమిగుల । న
య్యైచతురంగబలములై యతిశయిల్లు । మొల్లమై యున్న
పల్లెనల్లుకొన్న । ఫలితవనములు కోటలై పరిఢవిల్ల । నందు
లు వొందు నందుడానందమొంది ॥ క ॥ ఒక పశువుల్లో
వానికి । సకలఫలంబులును గల్గు సంతతము నుకో । ట్లకు మి
సు పశుగణంబుల । ప్రకటంబు గ్రోచు నతని ఫలమేమ
ను ॥ గీ॥ అతనిపుణ్యంబు నవాలేకనతని ప్రాణ । పత్నిం
గు యశోదాదేవి భాగ్యమున నా । కృష్ణుడుదయించె నౌరి కే
కేమి కొదువ । జలజనయను నిభక్తవాత్సల్యమహిమ ॥ చ॥
గుఱుల పాదములు గ్రుళలు జిలెర్కడు ప్రేళ్లనో యారి పిక్క
లుఁ । జిగితొడలందమా పిరుదు చెన్నగు బొజ్జ వెడందర
మ్ముబా । గగు కరములున్ సుంగళము నందపు చెక్కులు
వ్వ మోము తే । టగు కనుదోయి ముద్దుగురియన్ పెరిగెన్
హరి యందు బాలుడై ॥ సీ॥ పట్టాభియోగ సౌభాగ్యముల్లి
కించి నందుండు సంతతానందమొంద । తొట్రుపలుక
లు ముద్దులొలుకు నవ్వులు గాంచి మురిసి యశోద సమ్మో
దమంద । నవ మోహనాంగు సౌందర్యంబు భావించి ప
గాప్రగుబ్బెతల్ పైబడంగ । బూటపూటకు వృద్ధి బొం
రూపము బూచి జనులెల్ల సాశ్చర్యమున జెలంగ । తలి
వలెగోముసై ముగ్గవలెను సోగ । ధైయలరువలె [illegible]దు

తైకాయవలెను । పెరుగ్వై పండువలెన వనొక్కరు మడుచు ।
చేసినవలె తేటమై శౌరితేజరిల్లె ॥ ఉ ॥ అప్పుడు తేత ప్రాయ
మున నాడుచు నందుని ముద్దుచెల్లెలో । కర్పూరగంధి రాధ యను
నుకన్నియ నొక్కతె యాపె నామధేయమై । న్నప్పుడె పెడ్లియా
డి మగడుంచని చూడదు వానివాడునా । యొప్పలకుప్పగన్నా
సగనోముసు ప్రీదును గొల్ల నెఱ్ఱిచేన్ ॥ క ॥ వెన్నెలను చలువ
బుట్టిన । చెన్నుగ పువ్వుల నుతావి చెలగిన రీతిన్ । కన్నియ య
కలాంగంబుల । తిన్నగ నొక వింత పొడమె దినదినము నత్తన్ ॥
క॥ వనిత తనుచూపెసి చూచుక । తనలో తాను స్వప్నముని శా
క్కై తనుకన్ । దనసొగసుకు తన ముచ్చట । కను వైన ప్రియుండు
లేనియాటాటమునన్ ॥ క ॥ తొల్లితపమేమి చేసెనో । కొల్ల
గపసి బాల్యుడైన గోపాలునితో । మల్లాడుచు నెల్లప్పుడు । చె
ల్లాటల నుండు రాధ జిలిబిలితమిచేన్ ॥ క॥ బాలుడగు శౌరి సె
త్తుక । హేలాగతి ముద్దులాడు నే ప్రొద్దు వృధా । కాలక్షేపం
బునగడు । జాలిని నొక లేని బాల జాలవిరాళిన్ ॥ ఉ ॥ భావ
ఫలాభిలాష మానవాలుని కేమరు పుగ్గు బెట్టుచె । య్యావు
ల పాలతో జలకమార్చును తా తొడనుంచి యేమి జూ । చే
వనిన వ్వచుఁ బయిట చేతడి నొత్తి శిరామరత్నతో । కావు
గ మకరు బొట్టునొసలన్ ఘటియించి కదించు నెయ్యలన్ ॥
ఉ ॥ నావెల లేని మానికమ నా తొలినోముల మిట్టపంటనా ।
దేవుడ రామనోరథము దీర్పజనించిన చక్కనయ్యనా । జీవ
నజీవనంబయిదు శేఖరయించుక నిద్రబోగదే । వోవెడమా
యికాంక్షయనియు న్యోలనూచును రాధమాధవున్ ॥ గీ॥ ఏమ
రించి కృష్ణుడిండ్లలో జొరబడి । వున్న పాలు పెరుగు వెన్న

నెయ్యి । కొల్లలాడుచుండ గోపికలొకనాడు దొమ్మిగూడి
రాధతోడననిరి ॥ క ॥ ఉట్లపయినున్న వెన్నల । చట్లెల్లను
గొంచబోయి సంగాతులతో । నాట్లాడదొంగెమా బ్రతు।
కెట్లాకడ వెళ్లునమ్మ యిట్లాగయినన్ ॥ క ॥ ముద్దియ్యనిబలిమిని
మ్మా । ముద్దియ చేయున్న వెన్నముద్దలు గొనెనీ। ముద్దులబా
లుడు నీకిది। ముద్దయి తేకొమ్మ మాకు ముద్దటవమ్మా ॥ క ॥ బం
తులటంచును చెలిచను । బంతులు బిగబట్టి లేదు బంతియటం
చున్। గంతులు వైచెను మమ్ముగని। కాంతా పనియేమొ నెయెం
తెగలవారలకున్ ॥ క ॥ మందకు జనిరాగమున మా। మందగమ
ననాగినీదు మగడెవడనుచున్ । కందువమాటలనడిగెను ।
యందమె మానజాతికిట్టియాగడము చెలీ ॥ క ॥ నీవైనబుద్ధి తె
లుపుము । నీవల్లనగాక యుండడె నేనీ యశోదా। దేవికి దెలి
పెదమనగా । నా వేళకు పులిమిఱుచ్చి యా రాధవటికిన్ ॥ క ॥
ముద్దిచ్చును గోపాలుడు । వద్దనుచదయాడుచున్న వాతెఱ
లువిన్నన్ । గద్దించును లేదన్నను। బద్దించును చూడకున్న ప
రితాపించున్ ॥ ఉ ॥ ఓయి మనోహరాంగ పనియున్నదిపో
మెదుగానిపోకురా। వోయి మహానుభావ యనియూరకబి
ల్చును పిల్వ యేమిరా । ధాయనియాతడున్ పలుక తావినిన
వ్వుదు వేగనిందురా । వోయి భుజింపగా వలదటోయియ
టంచుచుచి. చుబాళితోన్ ॥ చ ॥ పదుచులతోడనాడ పసిబా
లుడవా వలదన్న మానవా । గడటాలుకొన్ని నేర్చితివి కల్లరి
వైతివి కొల్లవాడవై । దుడుకులు సేయసాగితివి దొంగిలజొ
చ్చితివి ...మి దెల్పినన్ । వడిగ పరాకు చేసుకొని వాకిటికేగె
దుపిల్వబిల్వగన్ ॥ ఉ ॥ బుద్ధులు దెల్పబోవు గతిపూనుకకన్న

లువుల్కుకోరిచునే। ప్రొద్దున లేచి యిండ్లబడిపోయెదవమ్మకె
చెల్లపిన్నవున్ । పెద్దవుగావు బువ్వదినిపించెదచక్కని సా
మిరారనా। ముద్దులకృష్ణ రారయని మ్రొక్కుచు జీరును
రాధమాధవున్ ॥ ఉ ॥ అల్లుడదొండపండువలె నాయనివా
తెరలానని చ్చనీ । కొల్లవెవుట్ట చెండులివిగోయని చన్గవబట్ట
నిచ్చురా । గిల్ల మయూరపింఛమడిగేవని పెన్నెరులంటని
చ్చుబో । కల్లవియంచు కృష్ణుడునగన్నగి రాధయదేమి రా
యనున్ ॥ సీ ॥ తీరుగాకస్తూరితిలకంబు దీర్చుచో గమకించి
మొగమెల్ల గలయజూచు । హాయిలుగా గంధంబు మె
యినిండబూయుచో పరికించి యిక్కువల్ గరగనంటు। ము
రువుగాసిగను కెంపుల దండచుట్టుచో పులకించి కుచము వీ
పునగదించు । హారువుగా సేసి యద్దంబుజూపుచో తిలకిం
చితనీ మోము తెలియజూచు । చెలగిమాటాడబోవుచో చె
క్కుగీటు । పిలిచి వీడెంబొసంగుచో పెదవిగ్రోలు। గదిమి
పైబడదిగుచుచో గౌగిలించు । తమిమనంబున నాటి రాధావ
ధూటి॥ క॥ కడిమాడ సేయుభోజన। మిడుపిడికిట నణగువ
లువలిచ్చును బెడగా । తొడవులు దొడుగును బడిబడి । గ
డెగడెకొక వింత సొగసుగావించు హరిన్ ॥ సీ ॥ ఎవతెతో
సంయాటమింటిలోననటంచు భయపడనదలించు బైటనుం
డి । జంటిరైక సడల్చి జారుపైట ఘటించి యేదిబాగని వేడు
నెదుటనిల్చి । వాకిటముగవారు రాకుండనిలుమంచు నలు
వకోకధరించు దలుపుమూల । దాచనేరవు పలుకు దారిగా
దనిదూరు వలదని ముఱిపానవద్ద జేరు । నాటినాటికి గోపా
లుడీడుమీరి । తొలుతనూనూగుమీసాలతో జెలంగ । పదరి

మనువలైబకోళి బడగనళికి । బెళుకువగఁ గుల్కు చమరున్కి
బెదరి రాధ॥ క॥ ఆ రాధమనోజవ్యథ। నీరీతుల నిరుఁగుఁ బొరుగు
లెరుగకయుండన్ । గారాబు సేయు గృష్ణుఁడు। చేరక తాన
దిపర్యాకు సేసుక యుండెన్॥ సీ॥ తొలుదొల్త పసిగా పుకు
లుకుగుబ్బెతలొంటి పొలైన మోము తప్పక నెమాచు । జూ
చి వెంబడి తన్ను జూచి సిగ్గున నిల్వ శలయాంచి కోరికెల్ దెలి
యనవ్వు । నవ్వు వెంబడి పిన్ననాటి మచ్చికఁ దెంచి నను నయో
దయఁ జూడవనుచుఁ బలుకు । పలుకు వెంబడి కేలఁ బైటకొంగ
జలించి నను నుజన్నులారొమ్మునకుఁ జేర్చు । జేర్చి మునిపంట
జిగిమోవి జీరనొక్కు। నొక్కి సొక్కించి మరుకేళి సృకర జే
యు। జేసికను మూఁడిట యింటికి చెలఁగి యరుగు । యరిగి తను
గాని రీతి తనంతనుండు॥ క॥ ఆచిన్నెలు సవసవగా । చూచా
యగవిశ్వశరించి సృక్కిన రాధన్। చూచి యదే మే రాధా। నా
చాయన్ సిగ్గుబడెదు నావారికని యెన్॥ సీ॥ చెంత నీవు లేక
చింతతో బవళించి యెదురఁ జూచుచు నుండ నిన్నరేయి। కలలో
ననొక్క చక్కని రాచకొమరుండు దోచె నెవ్వఁడటంచు దో
చదాయె । నొక కొంతసేపు తప్పక చూడ చూడఁగ నీపోలికై
యున్న నీవటంచు । రారకృష్ణా యనిబారతో చెయి జాచ నే
మెరాధా యని నెదురుకొనుచు। మెనసి యేమేమొ వింత గా
యింపొనర్చె । నంత మేల్కాంచి నిను గాంచి యదిదలంచి ।
మురిపెము ననిన్ను జూడక మోముమంచు । కొంటినా సిగ్గు
నేను నుకొందునోయి॥ మ॥ అనినన్ పకుకనవ్వి చికిలి తివి
రాధా సాధు వేయంచు నం। టినీ నాథుని ప్రేమ నీవలనగం
టిన్ తుంట విల్దంట వెం । టనెనంటన్న నవింటి తూపులెదనం

టన్ తుంటలింకేలనీ। ధ్వనివా బారసఖ్యవభావభవ గాధల్
నీవగద్దె ల్పెడిన్॥ క॥ విరిదాపితా విధాగుసె। పరిపరి పలుకే
లనిజము బలికితివా నా। ధరవిన మెసత్యవాణీ। సరస్వతి యట
న్న మాట చదువులలోనన్ ॥ క ॥ అనిపల్కుశౌరి యలప।
లుకును మెచ్చుచు యున్ని నాళ్ళకు ననీ వైనన్। మనసెరిగి పికుకు
బట్టితి। తను బాయని కృష్ణుతోడ దానిట్లని యెన్ ॥ సీ॥ కంఠ
చకోర పాన కంబు గావలెనందు వదిగోర వేమిర యుంబు
జాక్ష । రంగు బంగరుబొంగరాలు గావలెనందు వదిగోర వే
ర మదనజనక । యిసుకదిన్నెలమీద నెక్క గావలెనందు వది
గోర వేమిర మధనరూప । తోడిబాలురతోడ నాడ గావలె
నందు వదిగోర వేమిర యమరవంద్య । తియ్యనై యున్న
యల మోవి తేనె వలెనో । జంటగొనియున్న యలచన్ను
లంటవలెనో । ద్రాక్షకదసిన పిరుదుపై నెక్కవలెనో ।
జోడు బాయక స్త్రీలతో నాడవలెనో ॥ గీ ॥ నీవువాడ
మెల్లనిన్నరాతిరిగంటి। నమ్మ జెల్లనిన్ను నమ్మరాదు । నవ్వ
గాదు రేయి నా ప్రక్కలోనుండి । కలువరించ లేదె చెలుల
నెల్ల॥ ఉ॥ అందుల కాసమైన మగనాండ్ల పయింబడి దూరు
వొందగ నెందుకు కంటికింపరులు నయింతులనల్లురి పెండ్లిసే
యనో । పొందుగ ప్రొద్దుపోకలకుఁ బూనితి వేనియు మేము నే
రమో। యందరి వంటి ముచ్చటలు నాటలు పాటలు నోటిమా
టలున్॥ క॥ చిన్నప్పుడె యెడబాయక। కన్నులనిన్నెప్పుడు
జూడగలిగుందును నే। డెన్నంగ నీదు సుఖమును। క్రొన్నెల
పొడవమ్మ గగన కుసుమంబయ్యెన్॥ చ ॥ అరమర లేక నీకొ
రకు నల్లికబిల్లిక గావసింతుమీ । ద్దరమపు డెవ్వరున్ మవల

తాకితేలంచరా నేడువింటివో।, మరివిన లేదో యీజనుల మా
టలువాడల నాడ నాడనీ। పరువము జూచి నాపయిని పాపము
గట్టిరి కేమి దెల్పుదుఁ ॥ క ॥ మచ్చరమున నాకరనుకో। నా
చ్చెము నావల్ల గలదె నాకవాడైనఁ । మచ్చటగాని నుకౌగి
టః గ్రుచ్చితినో లేనిచాడ్పవలకు వచ్చితినో॥ క॥ నేనిందుకొర
కైనవ్వస । హానోము దువట్టినిం దెలండితినయ్యో । నైనదిక
నా యెనందుకై । పూనుదమందరికి కన్నుబొడిచిన రీతిఁ ॥
క ॥ నామనసులోని కోరికె । నీమజనంబు లెనిజంబు జేసిరి
మనకీ । నీమం బెందులకీవర । కేమాయనుకొదవలోకరులి
టులాడుట చేఁ ॥ సీ ॥ చూడ నేర్చిన నాడె సొలపుగా మును
ముస్నె చేరంగననుకటాక్షించినావు । నవ్వ నేర్చినవాడెన
నువెగాతొలుదొల్త నాతో నెవగగుల్కనవ్వినావు। పల్క
నేర్చిన నాడె భావంబుగాముందు యత్తత్తరమ్మని యాడి
నావు। నడవ నేర్చిన నాడె నమ్మికగా నెమ్మితోడరి చేపట్టికా
ల్ద్రొక్కినావు । నాడు నేయని యోచన నేడుగలదె । మ
రుదుదైవంబు సాక్షులు మనసు గురువు । విమలసదాచారనిర
తులై విబుధులైన । ఘనులు తారాశశాంకులు గాలెమనకు॥
చ ॥ అనవిని రామరామ యిటులాడగ జెల్లు నెనీకు గాక నా।
మనసరయందలంచితివొ ముకుల్వతో కరుణించి నీవు పెం ।
చినతనువింతె నీవగడు సేసిన కాదను వారలెవ్వరిం । దున
కొడిగట్టినఁ వెనక చోసము గాద టె రాధికామణీ॥ క॥ నీతో
డచర్చ సేయగ । బోతే నామనసుకొకటి పొడమిన బాడ
ముఁ। నీతోడబలుక రాదికో। వాతప్పగుమును పెపదుచు వా
డను నేనుఁ ॥ క ॥ అనివిరగ నాడినంతనలో। తనసంగడికాం

డ్లుపిలువ తో నాఫలుకుల్ । విని హాహా యని యెలుగిచ్చు
చు। వనజాక్షుడు వెడలెమల్లి వచ్చెదననుచుఁ॥ చ ॥ రమణి
యనంత శేదారకులత్న మునాచుకపోయి నట్టులో। గుము
లుచునేరికిఁ దెలుపగూడక దొంగను తేలుగుట్టుచం । దము
నతపించుచున్నలి నా భుడుముఁ విడనాడినట్టివా। క్యముల
గుసగుసల్ తరుచుగా తలపోయుచు వింత సేయుచుఁ ॥
గీ ॥ పొరుగులిరుగుల చెలులతో బోయెననుచు। కొండెము
లు దెల్పునుయశోదకోపగింప । శౌరి రూపింపుమని తన్నుగో
రనెవరి । నడుగవచ్చెదు పడంచులననడుగమనును ॥ సీ ॥ ప
నిలేని పనిజారు పైటతో నడయాడు ముసిముసినగవుతో మో
మువంచు । గడెగడెకొకవింత గామేసునైన సేయు తోడి
బోటులవ్యభాదూరి పలుకు । పలుమారు మంజేతిచిలుకను
ముద్దాడుకనిగానన టుల క్రేగంట జూచు । నొంటిపాటైన
నునుస్సురు మనినిల్చు తను దాదు నెడ చురుక్కనితోలంగు ।
నవలని వలనుగుసగుసల్ సపసబలుక। వినియు వినమాలుగా
చేసుకొనుచు మొదటి । నీటులకు బోక బోవక నిలువ లేక। ము
రియునీలీల గోపాలు ప్రేమాలరాధ॥ క॥ డాయనను చెంత పిలి
చితి। వాయనుని న్నేను పిల్వ వంచినన ట్టే । బోయిననుపువ్వు
లివివలె । నేయించనవలదటన్న యిక నెట్టులనుఁ॥ ఉ॥ ఘ
ల్లున ప్రేమాయునందియలుగజ్జలు మువ్వలు సందడింపగా। న
ల్లని మేనుడాలమరనవ్వుచు నల్లన నీవు రాగరా । గిల్లుచు బా
రతో చిగియ గిల్లెద వేమిర మెల్ల మెల్ల నే । యల్లుడ యర్థమి
య్యమని యందురుగావున నెవ్వడో యనుఁ ॥ క ॥ రారా
నందకుమారక । రారా నవనీతచోర రారా కృష్ణా। రారా

రాజులమేలుక । రా రాముద్దులమురారి రా శౌరీ॥ శా॥
రారానందకుమార రారయదువీరా రార రాకాసుధా ।
ధారాకర మనోహరాంగదయలేదా మైననాయింటి
కిన్ । రా రా దాయిటువంటివానికిది మేరా నిన్ను నేమంటి
దా । యేరా నీదగుజంటితేన్ప్రియమానే రామునో వల్ల
భా॥ చ॥ ప్రకటమనోజరూపపసిబాలుడవందునునమ్మిప్ర
క్కనుం । చుకనిదురించగోపురుషుచుక్ తుచముల్ బిగబ
ట్టిమేనుదే। సికిగదియించిపత్పొదవినిల్పితివేమిని మ్మైనతూపు
ఘో। లికలకుజొచ్చినాడవుభళీయగుచుక్ తలయూచినవ్వ
చుక్॥ గీ॥ ఒంటినేడు నైనరాధనో శ్రీధికృష్ణ। తాళుతాళు
మటంచన తాళుశౌరి। పడుగురున్నప్పుడో కమాటప్రైపుటిం
చి। తాళుతాళుమటంచునుతనకుదానె॥ చ॥ విధువిధుసిరో
సంగనని చేరోక దాలికెదొకటాక్షితియ్యమా । నిండిపలుమిడియ్య
బోదబలిబింగొని తాము నీపటువాకిర గ్రు। శృంగారసమా
నిసితకృతులాగిక్ చెలగక్ తలయూచి చూచికే । రడమున
రాధికామధురరాగసుధాధరవీధిసారెకున్॥ క॥అముద్దు
జూచి రాధిక। యేమరితినదేమిచూచితివనగినే। నేమినిను
జూచినట్టుల।నీమనసునదోచె తెలుపునీవనివేడన్॥చ॥ తెలిపె
దరమ్ముటంచు సుదతీమణిదుప్పటికొంగుదీసి లో । పలిపడ
కింటికిన్ బిలువ బద్మదళోత్సుడు మోడిమానిసిం । బలెజ
నితెల్పమంచనినమంచిదిపానుపుజూడుమన్నని । శ్చలుడ
య్యెక్కొంత సేపునకుజవ్వనితప్పకచూచియిట్లనున్॥ ఉ॥ మొ
న్ననె దెల్పలేదటవె మొన్నటినిన్నటి పిన్నవాడనో । కొ
న్ననుభోజనంబుమరికోరియిడన్ వలెనమ్మె త్తిపెంచినా । వె

న్నదుతేనిమాటలివియేటికినాడెదుమాటిమాటికిన్ । క
న్నులజూడుమల్లుసనుగానటపయనరాధయిట్లనన్॥ సీ॥
పసిబాలవందునాపరుచారిపూరిలో నీవుదూరగలేసి యిం
డ్లుంలేవు । వగగానవందునామగడునీవేయునిసీరాకగోరని
నెలతలేదు । వినవేరవందునీవిద్యలవారగల్లునీవెఱుంగని
పాటిసీతిలేదు । దయజూడవందునాప్రియముతోనయము
తో నీవులాలించని నెలతలేదు । యెన్నటనుజాణవేయాదు
నైననాడు। కూమిన్ జెలుగనిదాకర్ణకేళీదవనీకు। నీకు నీ
యంతతోచనినెనరుకలదు । వచనరచనందెల్ప నెవ్వరిత
రంబు॥ ఉ॥ పెంచినదాననందుతెనపించెదుసారెకుసారెనీ
దుప్రా । పెంచినదాననౌదుయిదియెంతరహస్యమువా
పిపిల్లలన్ । వంచనలేకపాతిసడివారకపోషణజేసిపెంపు
గా । వించుటతెత్తలంబనుభవించనో యన్యులపాలుసే
యనో॥ మ॥వినరావావులకేలికాముకులమున్ విన్నాము
కన్నాముగా । నినుదాబోలినవానిగానవ్వలేని నేర్పులో
కంబులె । ల్లనుకల్పించినధాతభారతికియేలాలోలుడైవా
విగ్గె । కొనడా యెన్నటువంటిసామితెలు నీకున్నాడుగా
నున్నదే ॥ ఉ॥ లేదనిగుందినన్ ఫలము లేదనిదైవముదూర
బోకని । కేదయరావలెన్ వెనక నీవెదలంచుక చేరదీవ
లెన్ । కాదని పైకొనన్ వరుసగాదనినిన్నెదనమ్మియుంటినీ।
వేదయలేకనన్ను కడకింతకుదెచ్చుటనేడెరింగితిన్॥ శా॥ ఓ
హో యత్తనునవ్వె నేని యతండాయెమ్మంతు డౌనంటి
వా । హోయాలోకము సాక్షితో యనిన వేదోక్తంబు
గాదంటివా । యూహామంచిదిభూమిసామికినీ యాత్రై

యుంటియత్తాటసేధ । దేహంబాయిది వేదముల వినవానీ
మాటనీకేతగుశ్॥ ఉ॥ ఎన్నఁడు పెద్దవాఁడవుదు వెన్నఁడుజూ
ణతనంబునేతుఁడవి । వెన్నఁడు నామనంబు ఫలియింపఁగఁజే
యుదువంచుకోరినే । యున్నదివల్లవీజనులయుల్లము చల్ల
గఁజేసి మెచ్చుకోఁ । డున్నవపింటినాపసుల చూరలు బెట్టు
ట కామనోహరా ॥ ఉ॥ భూషణభూషితాంగపరిఫుల్లస
రోరుహనేత్ర నీకుసం। తోషముఁదెచ్చినప్పుడునసుందయజూ
తువుగానియూరకే। దోషమటంచునస్వతులఁద్రోయకుమో
హకమానినీవవు । శ్వేవవిలాసమేఘము సరింబడమాత్క
చపర్వతంబులన్॥ క॥ వినుకాకుండినవేళోక । తనువునని
నుచేట్టబట్టదల చెదనవుదుఁక్। వినవేమొ బావివరసఖ। తను
వులకమణంభోజీవధర్మమొ చెప్పుమా॥ వ॥ అనినవచ్బాలి
కామణికిగోపాలచూడామణియిట్లనియె॥ ఉ॥ కమ్మకమో
న్నిబలెకఁదవుపోనివిపోనివిగుంపు సేసివే। దమ్ములునీతులిం
దగవుధర్మముశాస్త్రములుఁ శ్రుతుల్ పురా। ణమ్ములునీకు
దక్కనయినన్ వినువారికి చక్కనావనీ సమ్మతులూరివార
లకునాటవలెంగదనేడుముందుగన్॥ ఉ॥మరచితనానవల్దని
నమాటలునీకెగపోతలయ్యెనా । దంచుభవత్ప్రియంబున
కునైవినిసంగోరజాలెదేలనీ। కిందుకవల్లనేమియొకయిం
చుకవావిదలంచుకొమ్మను। స్నింధుమునన్నుముచ్చటయు
నేస్తములజాలదెవద్దురాధికా॥ ఉ॥ వెంటనెపాపమేలయ
వివేకముగట్టెదువాపిగాదున । న్నంటకుమన్నర్మతుగో
న్నియట్లునిమంచితనంబులేదుబా। మ్మంటివివియత్తసేయుపని
కారడిలేదనుచేనిజంబునీ । వంటియభిజ్ఞరాలికిటువంటి

వినుంచినాకోతలింపగన్ ॥ గి ॥ అవనికాంతలుస్వేచ్ఛావి
హారులగుట । తెలసియేకాసబ్రహ్మవిధించినాఁడు। మగువ
కొక్కతెకుమగవానిమగనిసేసె। రాధయిదిధర్మశాస్త్రవి
రోధమనిన॥ క॥ మహీదేహసుఖమెఱుంగక । తనాతహపడి
పరసుఖంబుతాగనకిహముఁన్। నహిపరమున్నహినైతే।
సహజముగామగలగోల్వచలమోఘల... మ॥ గతిపీడం
చుచు పిన్నవాఁడు తమవేష్టన్ పెద్ద లొప్పింతురె । వ్వాతె
కెవ్వాఁడు మగండు కానరు మనో వాక్కాయకర్మంబు
లన్ । పతియెవ్వాఁడనితోచెవాఁ డెపతిగాభాషించునాపైప
తివ్రతమాసమ్మతమీమతంబుచెడుత్రోవన్ బోవనేవెట్టినే॥
క॥ఒకటిటిగ్గలదైనమనో । వాక్కాయములందుచెడ్డవార
లత్రోవల్ । ద్రొక్కకతక్కకనొక్కడె। దిక్కనిదక్కనన
దేపతివ్రతతలపన్॥ క॥ మగడుమగండనిమగువలు। తగవు
లునడపనుగాకతమకొల్లనిచో। నగుగాదనిదండించునె। త
గవునధర్మాసనమునదగిమగడో హో॥ క॥ నినునాగాద
దనేమో। యన్నవెరతునుగానిమిగిలినందులకైతే నసువా
రుపీరునాగా । దనగాపనిమ్మెమియొకరికై బ్రతికెదనే। చ॥
బుడుతవునివు షష్టతనముల్ భోగుగించెదు బుజ్జగించినే । వ
డిగినపాపమీవ సెవుయంతకు నీకబనేమినీకుగా । బడిబడి
పాలనాఁడుమరి పాలునువుగ్గిడునాడువుగ్గునన్ । నడువు
చు నేనె బెంతునట నాకుస్వతంత్రములేకపోయెనే ॥ చ ॥
పలుకుల కేమియేవగను బల్కఁగజాలవునిన్నుమించియు ।
క్తులుపచరింపమాతరమెతొల్లిటివారలయాడుకోలుమా ।
టలుదగబలికొయినసోడంబడికల్ పనిగావునాఘయున్।

చలమొఘలంబో యేలకరసాఙ్గలబట్టెదు స్వాత్తికంబులఁ॥ ఉ॥ పాపముపుణ్యమేర్పరుపఁపాలిడినారలెనిన్ను నీకు నీ। పాపము లేలనీకొరికు పైబడిదీనతనొంద జేసెనా। పాపముఁనిన్ను గూడగలభామలకబ్బెను పుణ్యమిందు పై । పాపముపుణ్యముఁగలదెభావమునఁ బరికించిచూడగఁ॥ శా॥ పోనామాటలుపూర్వపక్షములు గాఁషోనాడిపోనాడియా। నానీమాటలెనిల్పుకుంటివదిసిద్ధాంతంబుగా జేసితీ। తోనింకేమివితండమున్ బలుకనేర్తున్నేటితో నిగ్రహ । స్థానంబైతినినీవు చెల్పపలుకేశాస్త్రంబు తరిఁగింపగఁ॥ క॥ శృంగారకతలవంటిది। యంగననొకప్రేమచేత నానందముతో। నంగీకరించినందగు। భంగంబునకోర్వగలదెభావజ్ఞనిధీ॥ చ॥ లలితుడవాదువంచు మొదలఁ జదివించిన దెల్ల నేటికిఁ। గలిగెను కాళ్లపైబడిన కామినిగాదనివాడవాడలఁ। గలమగవాండ్ర కాళ్లబడగాచదువున్నదెమాటలేలనఁ। సొలపునజూడరా మనసుదీరగ చల్లనిమాటలాడరా॥ క॥ అల్లుడవైనందులకుఁ। చెల్లుగనుపకారమైనసేయుము నాపై। నల్లకడుకాగుచున్నది। చల్లనిసీమోమునన్నొత్తి చల్లార్చుమికఁ॥ గీ॥ నన్ను దాకినపుడె నామేనికాకలుడి నిన్ను సోకుననుచు నెన్నవలదు। నిన్ను సోకపోదునినుమున్నుగూడిన। మందసతులతనువులందుగ్గాక॥ చ॥ ఇపుడు మదీయవాక్యములకీకొనవోయని దెందమూరకే। తెపతెపగొట్టుకాడెడిపదింబసిగాయిదెబూడుమంచున। చ్చపలమ్ము గాక్షి లేచియలసారసలోచనుకేలుదమ్మినం దఫ్రుటురమందుమోపుకొనితల్పబిర్యాలునమాసిస్పృష్టనిఁ॥ ఉ॥ గొబ్బునశయ్యకుఁ దిగిచిగుత్తపుటబ్బుర

పుబ్బిశిబ్బెపుం। గుబ్బలురంబునందలమిగ్రుచ్చుచుమెచ్చుచుమోవితేనియల్। జుబ్బనబూరగాగొనుచుసొక్కుచు ముద్దులగొల్లలాడెత। బ్బిబ్బియుకొంతసేపుచెలిప్రేమనదేమనుచుఁ వచింపకఁ॥ గీ॥ అంతమల్లాడుసప్పుడయ్యంబుజాక్షు। డూరకుండుటసరిపోకనుంటగాదు। పరవశతచేత నేమియుబదులుసేయ। మనసులోతోచకుండినవునికి గాని॥ సీ॥ మొదలుపుకిఁటివీడెమొసగియెంగిలిగాదెమంచిదిమ్మనుచునిప్పించుకొనును। తానెగుబ్బలురంబునానిదోసముద్రొబ్బుమంచనికేలపట్టించుకొనును। పలుమోవితప్పో యెబదుత్తైనపరిహారమంచుకెమ్మోవినొక్కించుకొనును। పరవశమైయెమ్మొక్కిఁ మరచితినేపెద్ద నంచనిమరలి మ్రొక్కించుకొనును। నొకటిచెలిగోరిశ్శారిదానొకటిగోర। కొమరుప్రాయంపుతనమెల్లకొల్లలాడి। రిద్దరునుతోడివొంగసైయుంకమరుని। కేమిలంచంబులిత్తురోయెఱుగరాదు॥ సీ॥ కనుబొమల్ ముడివెట్టుకునినీవు నేనంచు వరుసవెంబడులకైవాచులాడి। మాయతంబైనిల్చి యటుకేలనొడ్డుకవిరిపూలబంతులవేటులాడి। యహాయమల్ వాకిహాయనినొచ్చిరోషానమురళించిగోళ్ల చేసనుకులాడి। కెరలిచేపట్లయినకిందుమీదయిపోరిబిగువుతో సందిటపెనగికూడి। బడలిసొక్కుచుసోలుచుపాన్పుమీద। పడుచు లేచుచు మళ్లిపైబడుచునుండి। రిద్దరునుకొంతసేపుపెన్నుద్దులగుచు। చిగురువిలుకానివిరుదుమాష్టిలనంగ॥ వ॥ ఇట్లుపెనంగుచు ననంగసంగరారంభంబునకిద్దఱుంజొరకయుగరుధూపఘూపంబులఘుగులుకొను కమ్మకస్తూరితావులం బొనసుపడి

కొంతవడిచిత్రరూపంబులకైవడి గదలకుండిరంత నగ్గోపి
కాకాంతునిం గవయుతమగంబున నక్కలంబుకంఠి యిట్ట
ట్టుగొట్టుకాడుచుయతడుగదిసినగదియ నొకకనియాకయ
శాంతరలజ్జాభరంబున దాపురంబులుబెట్టుచు నట్టిట్టుగు
ట్టునం చిట్టడిపట్టినం దట్టిపైచి నొయ్యనొయ్యనం బయ్యె
దకొంగుదిగిచి పుబికినచనుబిబ్బలకెట్టకేలకు కేలుదాచినం
బట్టికచిట్టాడుపట్టువిడుపుల చిట్టకంబులను వేగిరించకయే
మరించిలాలించి కౌగిలించినం గదిమియదుముచు యుదు
టుసిబ్బెంపుటుబ్బుగబ్బిగుబ్బలురమ్మునం గ్రుమ్మి సొమ్మసిల
పోయనికనుదమ్ములం దెలపైచుచు మోహంపుఁగలను మో
ము మోమునం జేనుపవచ్చినందప్పించివొప్పక నవ్వులనివ్వ
లద్రిప్పియచ్చిన రెండలంగొబ్బునంజూరగా వాతెరగ్రోలిన
వరగన్నువైచుచు బెండువడిమునింగవిడువిడుమని విదళించి
బదులుదెమ్మని పెదవిమొదలానంబొదివియాని నాలుకపై
పైబుణుకుచు చూడకుమని డాకేలఁగేగన్నులుమొగిచి వల
కేల్మచనుమొకుకలబులిమిబలిమిందకిక తివనిదురుకున్నంజ్యా
కెకలేవ్వడనొకురచు మక్కువలను గోటిసోకులం బొకిక
లినిమిరి యొవ్వలదడవ మెడబలిమితేనంబుల మోహారంబు
గ జేహంబులాహిరింగొను తెలుంగునకుంగలగి కన్నొగిచిన
గుచ్చునఖంబుల చెక్కిలిమీటుచులెమ్మలెమ్మని కన్నువిల్లునికే
ళికింబయికొని మెలుతువకవకవలు చెవులందవులం జోనిపి
తనివిదీరకవిడివడక నొడలెల్లంగరగించితి వేడనేలిటతి వె
వ్వతెమీదపగాకు బడలితివలసితివిదేరా సుఖానందం బిది
రావిపవచందంబని పన్యొదకొంగున జెమటలెడ నెడందు।

2

కుచుచుబొమలుముడుచుచు నద్భుతంజూడకుమన్ని చిపుక్కు
వంబయికొని యంతకంతునింబోడుకైవడింబాడుచు మరి
యునుం బాతరలాడురీతులంగులుకుచు నల్లనల్లన లకుముకి
తెలంగునం గెరలుచుయప్పటప్పటికా ముద్దులద్దంబునీడలం
జూచుచు యిట్లు సేసెదవిదియట్లుమరతు రాయనిభావవిర
హంబుదోప గొంతవడినిచ్చలంబుననుండి తలయూచుచు
వాలు పువ్వులుగ్రమ్మ చెమటయు జారుగ్రొమ్ముడియు నై
యుంగక నందండు వింతపిలుపులం బిలుచుచు నందు సా
యుజ్యంబందు చందంబున తనువులేకీభవంబుగా నట్టు
కవ్రాలుప్రేమాతిశయంబునంబొక్కుచుగరంగుచు నమ్మా
ధవుండు రాధికాపుంభావసంభోగశృంగార క్రీడాసాగ
రంబున మునుంగుచుం దేలుచుండెనంత॥ చ॥ తెలతెలవా
రవచ్చె నలుదిక్కులువిచ్చె శుకీపికావళుల్ । కలకలగూ
యజొచ్చె మరికంతుడువిశ్రతిచేతికిచ్చెతే। టులరొదలె
చ్చెజక్కువ కుటుంబమువిచ్చెసమీరధీరప । ఙ్కులకుము
దంబుదెచ్చె మదినొచ్చెవిటీవిటజారకోటికిన్ ॥ సీ॥ మిను
కుచెక్కుల గోటిచెనకు లేదవికృష్ణ యదిగదా నీవెలుం
గుదువు రాధ। సొంపుకన్నులనిద్రమబ్బు లేదవికృష్ణయది
గదానీవెలుంగుదువు రాధ। కెంపువాతెరపచ్చి కెంపులేద
వికృష్ణయదిగదానీవెలుంగుదువురాధనుమేనవిడి గాజు
నొక్కు లేదవికృష్ణయదిగదానీవెలుంగుదువురాధనిన్నెమొ
న్నటివాడవునేడుజూడ। యేడనేర్చితివీమాటలింపుకృష్ణ
నాకువాశ్చర్యమైనదినీకుదెల్ప। గూడదదిగదనీవెలుంగుదు
వురాధ॥క॥ అనితొయ్యంజోరులిటులాడుచు।దినదినముక్ కలసి

యొరులు తెలియక యుండఁగ । కనుమాటికిఁ దిరుగుచుందురు। కనబడిన వారిబోంట్లు గావిరహుర్లోగిన॥సీ॥ తను మోవి పంటి కొద్దిని చురుక్కనఁ నొక్కి కినుకతో విదళించుకొని పెనంగు । పెనగినపోనీక బిగికౌగిటఁ గదింపవిడువిడుమనుచుఁ వల్లడలఁజూచు। చూపు వెంబడినాకించుకనీవి చేనంటుదుడుకు మానవటంచు వెడలఁబోవు। పోవుచోనొడసిహాపోకుమంచుఁ దమింపనాగి పిమ్మటజంటనుండ వెఱచు। వెరచి వెరవని తెగువచే వెడలమరచు మరచి మరువని తెలివిచే మగుడిదలఁచు। తలచి తలఁపని తలఁపు చేత గులఁపడుచు। పడుచుదనమునఁ దిరుగు పైబడుచు రాధ॥ ఉ॥ కూరిమిఁ గొన్ని నాళ్ళిటుల గోపసుతుండు చెలంగుచుండియే। మేరతలంపు నంబడెనో మెల్లనె రాధను నిద్రపుచ్చి వార్వారల కెల్లనుం దెలిపి రాతిర్రి వేకువ ఘామువేళయ। క్రూరుని వెంబడిన్ మధురకుంజని వేడుకనుండెన య్యెడన్॥వ॥ అని ననవ్వాలి వృత్తాంతంబు జెప్పుమనుటయు॥ *

శా॥ వీక్షామాత్రఫలప్రదప్రళయకా వేరీమహాపట్టణా । ధ్యక్షా శంకరపద్మనాభ రఘునాథామాత్యగోపాలకా। దిక్షేమాంకర సోదరాగ్రజపదాత్మీయాత్స వస్మంజరీ సాక్షానందకుమార పాదయుగ పూజాలబ్ధభాగ్యోదయా॥ క॥ గంధేభగామినీకుచ। గంధాంకితవక్షభాగ్యకలితకటాక్షా । బంధురహయసింధురజయ । బంధురనయకీర్తివంశ పావనమూర్తీ॥ తరల॥ మధురభాషణమంజుభూషణమాన్యసజ్జనపోషణా। గధితవర్తనకీర్తనర్తనకాంక్షితాచ్యుతకీర్తనా । ప్రధితలక్షణబంధురక్షణభాగ్యదాయకవీక్షణా। మధితఘోరవిపక్షసారవిమానితస్థిరభావీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్వేణుగోపాలవరప్రసాదలబ్ధశృంగారకవిత్వవైభవ వెలిదండ్లతిరువేంగళార్యతనూభవ విద్వజ్జనవిధేయ వేంకటపతినామధేయప్రణీతంబైన రాధామాధవసంవాదంబను మహాప్రబంధంబునందు- *

ప్రథమాశ్వాసము-ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

రాధామాధవసంవాదము - ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమత్ప్రశస్తసద్గుణ। ధామా రామాభిరామ తాండవకృష్ణా।
స్వామిపదాంబుజదాసా। ప్రేమగదలరామదాసచిత్రవిలాసా॥

గీ॥ అవధరింపుము జనకధరాధిపతికి। నతికిసంతోషమొదవ సన్మానితిలకు। డైనశుకయోగిరో మాంచితాంగుడగుచు । నవనికథ యెల్ల నిట్లనియానతిచ్చె॥ చ॥ అమరగణార్యఖడ్గములయంబుపరాకయి రాధికామనో। రమణుడు కొన్ని నాళ్లు మధురాపురిలో విహరించి యెంతయు। భ్రమునగ సముద్రమధ్యమున ద్వారకయన్ పురమున్ ఘటించి రా । జ్యమున స్వతంత్రుడై సకలసంపదలందుచు నొప్పె నప్పురిన్॥ క॥ కులమెల్లను రక్షించెను । దలదంద్రుల చెరలు బాపి తా బోషించెన్ । భళియిక తగదె సుపుత్రః । కులదీపకయనెడు మాటగోవిందునకున్॥ ఉ॥ ఏవగవారు జేసిన సహించి తనంటివారి జేయుచున్ । దైవము దాత తల్లియును తండ్రియు దానయి బ్రోచ గాజగ। త్పావనమూర్తి యాదనకు పా

వనమాతనుగన్న దేవకీ । దేవిని తన్నుగన్న వసుదేవు నియ
పదబాపి బ్రోచుటల్॥ మ॥ పదిరెండేండ్లగు ప్రాయమందు
టుగోపాలుండు భూపాలురన్ । మొదలన్ మీరగనీక లోగ
నుచు రుక్మిణ్యాదులన్ న్యలన్ । పదియాఱువేల వివాహ
మైన గుణరూప బ్రహ్మమైకన్నవి । న్నదిగాదీమహిమం
టెంచుజనులెన్నంగా జెలంగెన్మహిన్ ॥ క ॥ ఈవగస
మస్త భాగ్యము । కైవశమై నిండియుండగా నైపకనా । గో
విందుడు రాధపయిన్ । భావంబిడి కందుకుందు పరవశమొం
దున్ ॥ క ॥ డాయుడు వనితల కెంతకు । మాయదు వొక గడియ
మాత్రము నుకను రెప్పల్ । సేయుడు చక్కగ భోజన । మీ
యుడు తనమనసు మెచ్చ నెవ్వరలకున్ ॥ సీ ॥ పెనగుచో రు
క్మిణీ మునుపలెనిదుమే నత్త లేదనిపల్కవలసినప్పు । కథదె
ల్పుమన సత్య రాధ రాదనిపల్క నదివినియుట్లు స్సురస్సురను
ను । మరుమాట దెల్ప జాంబవతి నా నీవల్ల వింటి లేదనికంటసీరు
నించు । రతివేళ కాళిందినుతి యిలంపుచును రాధ రాయని పై
బ్రాయసాగుటంచు । బలిమి పడతుల పైబక్క బడెదు వేళ ।
నోడుపు మాటల వెంగ్యాసుల్ దడబడుటలు । చెతురులును
సంధినేర్పులు వెతకిచూడ । రాధ తలపైన మదిగుందు మాధ
వుండు ॥ చ ॥ పయికొని పుష్పబోంట్లు బహుభంగుల ప్రా
ర్థన చేసి వేడినన్ । గయికొని డాయు శౌరి తనుగానక రా
ధిక యింతేయుబ్బసం । బ్బయి పొరలాడెనో యనుచు నాత్మను
చింతిలు నెట్టి రాత్రిన్ । దయయొక చోటనుండిన విత్తావిత
మెంత వివేకముండినన్ ॥ చ॥ ఒకరికి దెల్పరాదనుచు పూర
కైచింత్రిల్లు కొంత సేపు కా । దొకరికి దెల్ప మంచిదని యుద్ధవు

తెలుపంగబోవునే । నొకరికి దెల్పరాదు యొకనొక్కరి
కేరిక దెల్పవంచు తా । తకపిక్కలాడు వాడు మది తాలిమి పీడు
ను వేదు దైవముగా ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున బహువ్యథలం బొందు
చు నెందునం బ్రొద్దుబోక దేవకీనందనుండు తన ప్రాణసఖుం
డగు యుద్ధవుని కై దండగొని మందమంద చరన్మలయపవన
కంపితాభంగభంగనటత్కలకలక్వణిత రణిత కలహంస
కారండవ ప్రముఖపత్త్రికులపత్త్రవాతోద్ధూతాంబుజాతజా
తపరాగరాగకషాయిత కషాయకాసార రంగతరంగక
ణోద్ధూత జలకణపరంపరాపరితోషిత మందారమాకంద
చందనపిచుమంద కుందసింధువార కంధరాళి తాలహిం
తాలతమాలహాలతక్కోలసాలరసాల జంబుజంబీర ఖ
ర్జూరకరవీర సహకార కర్ణికార నాగవల్లిమతల్లికా పుంజ
రంజితనికుంజ పుంజమంజుళ వివిధకుసుమభాసుర వాసనా
భిరామంబగు నొక్క కేళికారామంబు చేరి యందు యిం
ద్రనీల సాంద్ర కుట్టిమ ప్రాంత ప్రవాళ స్తంభ సంభూత కాం
తివిభ్రాజిత జాతరూపమయకుడ్య నిబద్ధ పద్మరాగ ఛవిచ్ఛ
న్న మరకతలాపయుక్త ముక్తావితాన విలాసవాస [illegible]
రాంగణ కాంత శశికాంత వేదికాతల్పంబున గూర్చుండి కొం
తొకవడి యూరకుండి నలుదిక్కులుం గనుంగొని యుద్ధవుం
గదియరమ్మని యీమమ జాంబెవ్వరేని యయనీవును వి యం
ను వేయని గోవిందుడు ఉషహాసభాసుర ముఖారవిందుం
డై యిట్లనియె ॥ ఉ ॥ ఇద్దరకెల్ల రాజుసయి యొక్కడ లేని ప్రసి
ద్ధి గాంచినా । బుద్ధికినీడు లేదనగ బొల్పు వహించి దురాభి
షలన్ । బద్ధుడ గాక యుంటిగద ప్రౌఢత కెల్లను వెత్తి

గాకనో । యుద్ధవపిన్ననాఁడుతగులొక్కటిగ గ్లైజగద్వీరు
ధ్రమై॥ క॥ పడుచుతనంబున గొల్లల। పడుచులతో నాడునాఁ(
డుమైనిఁబక్కఁగఁ। పడుచున్నంయని చెల్లెలి। పడుచుఁగ్రై
కొంటి మోహాపడుచుఁ నేడుఁ॥ గీ॥ పిన్ననాటనుండిప్రే
మ నెందరితోడ । కూడలేదొకూడివీడలేదొ । దానిమరు
తునని వైర్యంబు రాదది। రాధ గాదుధృతవిరోధకాని॥ ఉ॥
తల్లికిదండ్రికన్నలకుతమ్ములకుఁ దెలుపంగరానినా। యుల్ల
ముగుట్టుగొప్పమిపుడుద్ధవనీకువచింతు గాధకే । నల్లుడనం
చు రాఘమరి ఈ త్రయబంచువిధించియుండగా। జెల్లెనునిం
కనిద్దరికి చేరికయేగతిగల్గుచెప్పుమా ॥ చ ॥ గమకముతోడ
శ్లోకఁపని గ్రక్కునజేసినచోరహాస్యమై । యమరదుము
న్నెకొంతగౌరవైతిని శౌరిస్వతంత్రుఁడాదివే । దమునుమ
తంబుగా స్త్రీమును దైవమూలేదనిలోకమెంచలో। కమునవి
వేకిలేడొకడుకాముకధర్మములూహసేయఁగఁ॥ ఉ॥ ఆరు
నుదూరునుంబడియె నా చెలియేమిటికంటివేనినే। వీరునువా
రునుంబతెనువేష్టిదయఁవలపింపలేదుశ్శృం। గారరసప్రభా
వములుకన్నియు నాకుపదేశమయ్యెగా । నేరిచినాడదానివి
డనేతుఁ నెనేచిఁన దైవమోర్చునే ॥ గీ ॥ చక్కదనమెల్ల
రాసిగాచక్కద్రోసి । కమ్మకస్తూరిచేవ్రాసికరుగుబోసి ।
చేసినాడే మొపర మేష్ఠిచేతివాసి । డాసి మెచ్చడె చెలిని స
న్న్యాసియైన॥ గీ ॥ భూమిరామల మోములపోల్కియను
చు । తామరలనెంతు నేనట్టి తామరలనె । చెలియపాదం
బులకుసాటిసేయగూడ । దందురాజకరస్పర్శమందలేమి॥
గీ॥ కమలగర్భంబులదృణంబు గాగజూచి। పొలుచుకావ

శలూడుకష్టోవుననిన్న । పొలతిజింఘులతో సాటిబోల్పవశమె।
జనులమరుగునదాగెడిజనులనెందు ॥ గీ ॥ ఆకృతికిరంభ
యనిగదాలోకరూఢి । యట్టిరంభలనైననయ్యిందువదన।
తొడలనగజాలుననినచోకడమ్మకేమి । యతివనెంచంగదర
మెబ్రహ్మదులకును॥ క॥ ఊన్నవిపాటువలెన్నకు। కన్నియ
పిరుదందముద్దునానందంబుఁ । మన్నునుమిన్నునుగలిగిన।
యెన్నాళ్ళకుమరువవచ్చురా చెలికాడా॥ క ॥ ధరకవులు
పక్షపాతము। గరచింతుర దేమొ కానికరులున్నవిగా।కరు
లునుగిరులునుసరులా । గురుకుచముల కేరుగలేరుగుణసా
మ్యంబుల్॥ క॥ వచియించను రచియించను। పచరింపగణిం
పపంచబాణునితరమా। కచమేచకచకచకరుచి । కుచలిక్షు
చమతీచికలిక్షేతగుటఁ॥ గీ॥ క్రొలబుద్ధిగల్గుకొమ్మవాతెరతో
డ। పండియున్నదొండపండుసరియె। చారడేసికన్నులార
సియిసుమంత। తమ్మిరేకులనగధర్మమగునె॥ క॥కోమలిమో
మునకాహిమ । ధామముడుసరిగాడటన్న తామరసముమా।
తామరసమవఁనప్పుడు। తామరసముగాకతషయథాస్థి
తినున్నఁ॥ క॥ పయెడనఖశిఖవర్ణన। సేయంగానొకరివ
శమె శేషుడురాధఁ। బాయకవేణిసెపంబై। వెయ్యేటికితె
లియలేక వ్రేలుచునుండుఁ॥ క॥ ఆనగుమోమూకనుగవ।
యానడమామోవిత్రీరుయాచనుగవని । క్కానడగుల్కు
తొడత। ళ్కానీటునుమరువవచ్చునా చెలికాడా॥ సీ॥అల్లు
డారమ్మని యలరించునొకవేళ హాయలుగా గ్గ సేయు
నొక్కవేళ । దుడుకుజేసినబుద్ధులు దెల్పునొకవేళమఱ్ఱ
వముద్దిచ్చునొక్కవేళ । కన్నెలతోనాడగద్దించునొకవేళ

నొంటిగాఁ జీదివించు నొక్క వేళ । తచ్చన మాటలతర్కించు
నొక వేళ పూరకెనవ్వించు నొక్క వేళ । వలచు నొక వేళ నొ
క వేళ వద్ద జేరు । పలుకు నొక వేళ నొక వేళ పల్కకుండు । పెన
గు నొక వేళ నొక వేళ ప్రేమగలయు । నలుగు నొక వేళ నొక
వేళ నాదరించు ॥ క ॥ ఆ నాతి మనసు మమ్ముల్ తే నెరుగుదు
నా దుమ్మమున్ మెరుగును రాధా । మానవతులోకు లెవ్వరు ।
గానరు మామానసు మమ్ముకమ్ముల రయన్ ॥ చ ॥ తనను
నుగోటి తాకులకు తాళిన నెవ్వ తెపైపడాకునీ । కని యొకకి
న్కదెచ్చుకొని యవ్వలి మోమయి మూడిసేయకా । దనివి
దళించిన న్నసయిచి రాయని నేడని చిన్నబోవు యెం । తనివచి
యింతు కంచుపదు నా చెల నెమ్మన మెంచనుద్ధనా ॥ చ ॥ సిగ
నును గోళ్లరువ్వుచును చెక్కిలి నొక్కుచు నేమియానొకా ।
నొకకథ బూతుగా దెలుపనూదొన కేను పరాకుగా పకా । ప
కనగి యేల రావినవు పాపడ యింతలో యింత యింతనే । రక
మును ముచ్చటల్ మరపు రాదిక రాధికనెట్లు బాయుదున్ ॥
శా ॥ ఆరా కృష్ణుడ రాగదోయి వరదా రావయ్య గోపాల
కా । యేరా చుంబన మీఁగదోయి యధరంబీవయ్య నీయాఁగ
డం । బేరా కోపము జేలనోయి యలిగే వేమయ్య మాటాడ
రా । రారా రార నిపిల్చునెట్లు మరతున్ రాధా వధూటీమ
ణిన్ ॥ ఉ ॥ చక్కని రూపుతో కలికి జగ్గున నిల్చిన యట్ల నిల్చితా ।
నిక్కము గాగ నన్ను గరుణింపుచు చూచిన యట్ల చూచితా ।
పక్కన నవ్వినట్ల నగపైకొన గాఁగ మకించినట్ల నల్ । దిక్కు
లగాన నన్వ్యోడి మదిం దిగులన్వ్యోడి జెల్పబోయినన్ ॥ క ॥
ఆకానిమినియటునే । నిటుకాకః కాకః పికః సికయటన్న విధం

బైకవ బాయగవల సెప । ర్వాకా నావంకిచ్చూడరా చెలికా
డా ॥ గీ ॥ ఇకనశక్తు నిరీతిగా యెదపింప । యొకడు కరు
ణింపనున్నాడె యుర్విలోన । మనము వేడుక రేపల్లెదను కబో
వ । వలయు నీవున్న పైన మైనిలువుమనిన ॥ క ॥ ఇది మంచిద
ను చును ద్ధవు । డెదబారలుచు మాటను బ్బనికనయ్యంతన్ ॥
పొదయువ లెరుక్మిణీమణి । యుడుటుంబడు చుల వాలుంగు
లాగి వినబడగన్ ॥ క ॥ మన మాటలు వినరుగదా । యని కొంకు
చు కృష్ణుడుద్ధవా చూచితి వే । యినుడస్తమించు వైఖరి । మన
లంగని డాగబోవు మహీను చెలంగన్ ॥ క ॥ దిగవిడిచి లోక
బాంధవ । తగ వేనీ వేగ మనకు దానిది మేలా । పగలాయనను
చు పద్మిని । మొగిచిన కేలనగ పద్మములు ముకుళించెన్ ॥ చ ॥ పొ
డుచు టయ్యాఁ గాదను జంపుంజముల౦ దెగటార్చి యార్చి
తా । వడిచరమార్గ దానవుసి పైబడి వాతషనుండు గ్రుంకు వెం
బడిజల మెల్లనన్ బొదువ పైకొను చీకటి సోకు మూకచే । న
డరుతు పాకిలాటికొడియుగ్గి యనన్ పొడబూపె తారకల్ ॥
క ॥ సుడిగొన్నకటిక చీకటి । కడ చూపక దీపకళికలిండ్ల చెలం
గెన్ । తడితేంట్లనంటనియ్యక । పొడసూపిన కనకముకుళ
ముల్ వగమిగులన్ ॥ వ ॥ అనవనజనాభుండవ్విధంబున
కొన్ని ప్రొద్దుబోక మాటలాడుచు పెండ్లిచవికెలోనికి మర
లియుద్ధవుని౦బనిచి రుక్మిణీకేళికాగృహంబునకుంజని తదను
గుణ ప్రియాభావంబుల సంతోషంబు సేయుచు తనపన్ను నం
బునకు నుపాయంబుగానక నెపంబు వెదకుచు మనంబున
ఘనంబగు పరితాపంబున బొరలుచుండెనంతనక్కడ ॥ క ॥ త
ను నిదుర బుచ్చి వేకువ । వనదువానయనుండు చనిన వాలన్

చిలుకచే। వెనకక్కవినియారాధిక। ఘనతరశోకాబ్ధిమునిగి
కళకళపడుచుఁ ॥ సీ॥ ఒకరీతిబిల్వఁగబోయి యొకరిపేరునఁబి
ల్చు నమ్మఁజెల్లనటంచుఁహరిదలంచు। నొకటిబాడఁగఁబోయి
యొకటితప్పకజూచు తప్పుగాదిదియంచుఁదనుఁగణించు। నొ
కటిసేయఁగబోయి యొకప్రయత్నముసేయు మంచిదానన
టంచుమదిదలంచు। నొకటిబల్కఁగబోయి యొకటియే మో
బల్కుమోసమాయెనటంచు మోముఁదంచు। మారునిందిం
చునదెతోచెశౌరియంచు। బయలుగఁబళించుఁ బలవించుఁ బ
లవరించు। నిజముగాదంచుఁ గన్నులనీరునించు। కలకలను
ముంచుఁ గలయించుఁ గలవరించు॥ గీ॥ బయలు వెడలంగఁజాలదు
భయముచేత। యిమిడికొనియుండఁజాలదు భ్రమముచేత।
కలికియప్పుడోదమునఁబడ్డకరిణికరణి। తొట్రుపడికొట్టుకా
డుచుఁదొక్కులాడు॥ సీ॥ మధుకైటభారాతిమధురవాచా
రీతి నందుండి చింతించునొక్కవేళ। హాటకాంబరధారి
యదెతోచెసని చేరియూరకెబయలాను నొక్కవేళ। పాదో
ధిశాయిపై పదముబాడఁగబోయి నొంటిగా తలపోయు
నొక్కవేళ। మనసునఁబెనఁగొన్నమన్మథమ్మములెల్లను
డుకుచు వెతజెందు నొక్కవేళ। దిక్కులేదనివిధిదూరునొ
క్కవేళ। మ్రొక్కిదయచూడుమని వేడునొక్కవేళ। నో
యదూద్వహాయని జీరునొక్కవేళ। తామతికలంగి రాధికా
కోమలాంగి॥ గీ॥ మరియునొక్కయింతశయ్యపైమరువులేక।
బాధపడి రాధ తడబడిబడలినిల్చి పిల్చిహాయని తాప్రలాపిం
చదొడఁగె। కృష్ణనటుగూర్చిఁ జెక్కునఁ గేలు జేర్చి॥ క॥ హాకృ
ష్ణహాయదూద్వహా। హాకేశవహాముకుందహాగోవిందా।

హాకమలనయనహాహరీ। హాకమలాహృదయలోల హా
గోపాలా॥ మ॥ నినునా దైవముగా మదిం దలతు నీనిద్దంపు
నెమ్మేనుసీ। గొనబుఁజెక్కులునీసుధాధరము నీగోమైన
నెమ్మోమునుం। గనియుప్పొంగుదు నాతపఃఫలముగాగై
కొందు నేడయ్యయో। నను నేలాగెడబాయఁజాలితివి కృ
ష్ణా యెంతనిర్మోహివే॥ మ॥ ఒకనాఁడించుక నిన్నుఁజూడనె
డనాడూరెల్ల నెమేమొకం। కటినిస్సారముగాఁగ గానఁబ
డునాడెండంబు నంబాచినం। దుకెమల్లోకము తానెయే
లుగతిరొంతోసంతసంబందునే। నకటా యేమియులేక నీ
వ్రననుకృష్ణా యింతగాఁజేయుదే॥ ఉ॥ అక్కట యెన్నిమా
చ్చటలకాసపడుంటిమనంబులోన తా। నొక్కటియెంచ
దైవముది యొక్కటియెంచెఁటనిత్యమాయెనీ। యక్కన
చెక్కుమోవులకోనైతిని నామతిగూలిపోనుస। స్నిక్కము
బాయకుందువనినెన్నదనమ్మితి రామనోహరా॥ చ॥ కదియ
కసీమవారివలెకన్నులజూచినకొంతసేపునీ। వదియదిప్రా
ద్దుబోకలవిహారిముసల్పినయింత రాదునే। మొదలనెదూ
రమెంచపలె మోనమువచ్చెనికేమిసేతుహా। మదిమది
నుండిమేలనినుమాలిమిజేసి జీవితేశ్వరా॥ క॥ ఆసించి
నీవుజేసిన। బాసలకేనమ్మియున్నపనిగోలనయో। దోస
మునకెంతగ్రక్కున। రోసితివెంతటిదయాపరుండవుకృ
ష్ణా॥ చ॥ అనివిలపించినీవువిడనాడిననెవ్వరిదానసంచు
కా। మినిమొగమందు చేలయిడిమెల్లనెయేడ్చెను వెక్కి
వెక్కివా। ల్గనుగవవెచ్చనీరుచిరుకాలువలై రవికంటిని
క్కుచ। న్గొనలనుజారగా మేయిగగుర్పొడువక్షమదితా

ల్మివిడగజ॥ గీ॥ అంత పెంపుడుచిల్కనయ్యతివజూచి। య
కటయిది యేమిజేసెదవు ళుకదీరి। చెలులువిని మొదరెందు
కేచింతనీకు। వలదుకృష్ణుఁ పేదమానని లువుమసిన॥ క॥ కను
విచ్చిచూచి రాధిక। నను జేడెదుచిలుకశోడదాసట్లు పెమెజ్
వినవేచిలు కాకృష్ణుడు। తనుమాలిన వెనక నాదుతను వేమిటి
కే॥ క॥ ఇల్లేటికికిమగడేటికి। తల్లే కెంద్రి యేలధనమేటికినా।
యుల్లునిరూపముకన్నుల। చల్లనగాచూడగసినజాల దెచికా
కా॥ చ॥ కల్లరికంబులో నెనరుగల్గినపాడది గాక వావి మే।
నల్లుడురూపవంతుడు మహాగుణశాలి యటంచునమ్మినా।
తల్లినితంత్రినిజ్ మగనితమ్ములవన్నలరోసితన్నునే। యాల్ల
ములోన దేవుడనియున్నతికీరమనీ వెఱంగవే॥ ఉ॥ వీధు
లలోన లేనగవు వెన్నెలచల్లగ గాయపూణచేం ద్రోడయ
మైనరీతికళలూనినవాసిమొగంబెగాదిగ। న్నాదిగుతెల్లదీ
రగని నాదిగఘాతగుభాగ్యమారనా। మీదనుదేవుడెంతద
యమేలుభళాయనుకొంచుకీరమా॥ గీ॥ చందుగనిజూచిసం
తోషమందులీల। జూచిపొంగుదువారినదిచూడలేక। యుమ్మ
లకటలుమిన్నకయూడుకొందు। రేలగోరవైతినిబదులనేమి
గంటి॥ చ॥ చలమునమచ్చుజల్లినవజాలకునుందయవాడటుం
చునే। వలచితికేతకీకుసుమవాసనకై భ్రమబొందితేనె
లో। సలగలదంచుసగోనిపైబడవుప్పొడిరెండుకన్ను
లం। సొలసిన లేవలేకపడుతుమ్మెదతో సరిమైతికీరమా॥ చ॥
మద్దిమదినుండలేకబతిమాలిననామది నాడుకొందునో। కొ
దవలుగాగనాడుకొను గుంపులకందునో యింతకోచుజ
నా। బ్రతుకునకందునో పెతలబాల్పడజేసిన బ్రహ్మనందు

నో। యాదియుదిఘ్మెలనావలీవు లారడిబెట్టిన శౌరినందు
నా॥ ఉ॥ ఎన్నటికంచు నేవగతుయిప్పుడు నాతలవ్రాతయే
మిగా। నున్నదొయింతరంతుపడునోచిననదానికిపంతగిం
పురా। నున్నదొకానిపోసితగులూనిన నామదికేమిసేతు
కా। నున్నదికాకపోవదనియుండు నెయుండదు నెమ్మనంబి
కన్॥ మ॥ అనుకోరాదగుగాక ఘో చిలుకనాకాశౌరియూ
రెల్లహా। యనుకాలంబున నేఫలంబొసగె నయ్యోదీనత
న్నెంతయున్। తనుప్రార్థించినకొద్దితాబిగియవంతంజేం
తనంతంతయుం। తనగారానివిరాళిబాలుపడిలోనైయుం
టినిన్నింటికిన్॥ క॥ నేడైనవానియాసల। పోడిమివిడనాడి
మేనుబాలిసెదనన్నన్। వాడిచెడినావువిడుమరు। డాడు
దినీకేలవువ్వేటమ్ములువింట్లున్॥ చ॥ అనుచుననంగునింగు
రిచ్చియంగనలన్ మమూసాగనంపహాం। పనుగోరగావునీ
యొడలుభస్మముగామగవారిచేరనుం। జెనకగలావెలా
వుగలజిలుగురానివిరానజేరిసి। గ్గునబ్రతుకందలంపుమది
గోయికనెన్నడుబంటుపంతముల్॥ క॥ దమయంతిరాము
నింతిని। భ్రమయించినరీతివట్టిభ్రాంతినినన్నుం। దమి
ముంచకు కరుణించుము। కుములింపకుపువ్వుటమ్ముగుదిలించు
మెదన్॥ గీ॥ అనియనంగుడవీవునిన్ననగనేమి। నేమిరీతిని
నెలదోచెనింగినిందు। నిందుపసజూడుమనిమళ్ళియూవుగా।
క। కాకలకుముంచలేవనికలికియనియె॥ సీ॥ పశ్చిమాచలము
పైబడిపశ్చిబ్రతుకుదేలలిబాపుయింద్రజాలంబుగాక। ఉబ
లవకోరములు వెన్నెలగ్రోలనేగడుదే ఉగబాపు కరలా
సవంబుగాక। ధినదినమొకవిచితతీరుగాజూతువే వెడచూ

పుబహురూపువిద్యగాక । ంరాహువుప్రియంగ కోరలుసోకి
వెడలుదే వెడవెడమ్రాపుగారడముగాక । నల్లనైయున్న
జగమెల్లఁ దెల్లఁజేసి । భ్రమలముంతు వెకనుకట్టుబలిమి గాక ।
కాకయెపాటినిజరీతిఘనుడవైతి । నేమగాదో చెనీదారినీ
తజారి॥ ఉ॥ ఆననవింటివానిమదినల్లుడుగాయని నమ్మినా
వాలో । కానకుమారుడుఁ జనకునకైవడియాగధమేనమామ
తం । డానజనించినాడనవినంబదెతం ద్రినిమించినాడు ద్రో ।
హానకుయింకనైననుమ్రుగాంకమ్రుగాంకుని చేరుమారకుఁ॥
క॥ క్షాచేసినీదు వెన్నల । వేదననామీదఁజూపివిను ప్రాణంబు ।
ల్లేదనుపించును పంతము । లేదాయల్లునికిజోడు లేలెమ్మవ
డిఁ॥ వ॥ అనియారాధికావధూతిలకంబు తనసెంపుడుచి
లుకం బేర్కొని ॥ చ ॥ ననవిల్తుకాడుబోయనెలకాకలఁదా
యునిజేలవీరిబా । ధనపడజాలజాణవుగదా చిలుకా వాక
వైపులేదుగా । యనివినిసన్నుతాంగి తెలియంగవినంగనెవ
చ్చునంగరా । జనవిని నంత కేలచెవులల్లనమాయచుయీ
శ్వరాయనుఁ॥ క॥ ఇవ్వగలరాధికామణి । నెవ్వగలంబో
గలచిలుకనేర్పుననబలికెఁ । జవ్వనిమీగోపాలుని । నవ్వుచు
నేతోడితెత్తునన్నంపవుగా॥ గీ ॥ ఆయెనెలలాయొగ్యుండుం
దరిగియిపుడు । సఖియరాకున్నెపిలచినచాలుగాక । భ్రిమ
నుగావునగాకనీపతిమసంబు । కదలకున్నది నీచెంతగంటి
నేను॥ వ॥ అనినవినినవ్వియువ్విలాసినీతిలకంబిట్లనియె ॥ చ॥
వలచినవారుశేరొసరివారలలోనగుబాటులూనినా । వతె
చేరియుంచి రేవకరివంతులకేటికిబోవఛాతనా । తలనిట్టు
ర్వాయుగావలయుదైవముటూరగనాయవాసె । తో ॥

మెయి నేవిటనోముకెటునోచితినో యాదిగంట్లనిమ్మెయిఁ ॥
ఉ ॥ కంటికినిద్రరాదుచిలుకాకలకాలము వేగజాలనీ । వంటి
యనుంగునగ్గితగవామగవారిని బాసియుండనే । నొంటిగ
నుండినిన్నుపనోపనయోయిది యేలనాకునీ । వెంటనె
జంటచేసుకొనవేపదవేవనమాలిపాలికిఁ ॥ క ॥ నీకుం గలి
గినరెక్కలు । నాకమరకపోయెగాకనాకబ్బినచో । పైపై
గసియుందిరారమణికాంతుసిరొమ్ముమీద । లుప నెచిలుక ।
క॥ పోమ్మనవలెనన్నెమెడ । బొమ్మనవలెనీవుచేరిపురుషో త్త
ముతో । రమ్మనవలెదేహమునీ । సొమ్మనవలెవిడువజాలదు సు
మ్మవలయుఁ॥ మ ॥ తనుభోగింపతనుస్మరింతుననుచిం
తంగాదురాభోవనా । పనినాకేటికిసిగ్గులేదెతొలుతఁబ
య్యాడిమబ్బాలిగా । పునుగాజెసెతుదఁ తెగించి తిరిగే
పుణ్యాత్మసంజూచినం । తనెచాలుఁ ఫలమీశ్వరేచ్ఛ [illegible]
ముతైనంగానియామీదటుఁ॥ మ॥ తన పేరుందనపల్కులుం
దనవగల్ తానా మొడంజేయుమ । న్ననయుఁ నెమ్మదివా
డియున్నదికమానంజాలచింతాభరం । బునచింతించినదా
కకోటిబిరసముఁ బుట్టించిపోగానిర । మ్మనవేవల్లనివాని
కేలియితరవ్యాపారచాతుర్యముల్॥ ఉ ॥ ఇంగితమెల్లనుం
దెలియ నెంతయుజాణవునీవునీవను । న్సంగతి యేరికింగల
దెసన్నుగాదిదిశారినేనను । ప్పొంగుచు కూడినప్పటికి
పొల్పగదోచుననిన్నుమెచ్చగా । బంగరుచిల్కనీనిపుడు
బల్కగనేతుఁ నేపేదపల్కులఁ॥ గీ॥ అనుచుతన చేతి వ్రా
లపద్యములు రెండు । వడిగలిఖియించి రెక్కలనడుమనునిచ్చి
చిల్కనేనేమిదెల్పనీచిత్రమికను । తనదుభాగ్యముపోయి

రమ్మనుచు మనమ్మున॥ క॥ గగనమున కెగసి మధురా నగరముగ
నియచటకమ్మల నాథుడు లేమిం జూ । తగ డేలసి ద్వారకాపురి।
డిగియచ్చట నగరుజొచ్చి డెందంబలరన్ ॥ క ॥ తమకమున
భోజకన్యయు । కమలాక్షుడు పడక యింటకవగొని యుం
డన్ । సమయము గాదనియచ్చట । నమరిన చిలుకలను గూ
డియాడుచునుండెన్॥ అంత॥ మ ॥ తళుకుందంతపు చెక్క
డంపు పనిలి ద్దాజాళువా కీలుబో । మ్మలునల్వంకలనూడిగం
పుజనగుమ్మల్ గాసతుల్ సేయగా।కుచకుంజప్పరకోళ మం
చముపయిన్ గోపాలుడారుక్మిణీ।లలనారత్నముతో డగూ
డి పాలయలుకన్ మార్గొంగం బోనెడన్ ॥ మ ॥ చిలుకంజూ
చి బిరాన లేచి వగుమన్ చేజాచి రారమ్ము ము। ద్దులగారా
ఋ మిత్రాంచిల్కయన నెంతో వేగ పాదాంబుజీర । బుల
పై ప్రాలగ కేలు పైవిగిచి సంపుల్ గులకా ముద్దిచ్చి రే । కృల
చక్కంబన దువ్వుచు స్నిగ్ధదృష్టాం కంబందు లాలింపు
చున్ ॥ క॥ నందయశోదలు పరమా। నందంబుననున్నవారె
నందల పుడు రే । యందలి మనవారందరు। కొందరు సన్నె
పుడు దూరకొందు రెకినుకన్ ॥ గీ ॥ చిన్ననాటను పిడిసిన్ను
ప్రాణంబుగా । పెంచుకొన్న రాధ నించుకంత। తడవు వీడ
జాల నెడబాసి వచ్చుట । చింత సేయు నేమొ వింతగలదు॥
క॥ అని వనజాయతలోచను । డనపని యింత నగ రాని యా
నందమ్ముతో । నెనరి తలేకయుండిన । చను నేయని తనకు
తన కె సమ్మత పడుచున్॥ ఉ॥ ఓ సుగుణాభిరామ పురుషోత్త
మ దేవ వారుపూర్ణసిం । హాసనపట్టభద్ర బిరుదాంకము
హెచ్చున్నత వైభవప్రద। న్యాసలసత్కిరీటవసుధాధిపకన్య

కలూడిగంబులా । సాసల జేయుచుండగ పసంతకు వింతమరే
మిగ లైడెన్॥ ఉ॥ అన్నియు నుద్ధరించెదనటంచు నటించిన వా
నికేమి బో । యెన్నెలకొక్క పారి మొగమించుక జూపిన
యింక నేలయీ । యెన్నికలందు కొందరుని కేచ్ఛల దూరుట
దక్క నార్వ్యరున్ । నిన్నొక పాటివాడని గణింతురె వోధరు
దువంశ భూషణా। అని పల్కెనెడ॥ క॥ ఇమ్మాటలు విని విసమి
గ। ముమ్మర మైతన దు చెవికి ముట్టుకులుగాగా। మమ్మడినలువ
డికోపము । నెమ్మదిలో బాడమరుక్మిణీమణి యంతన్॥ ఉ॥
జారినకొప్పుతో చెవికి వారిన పాపటబొట్టుతో దిగం । జా
న పైటతో నారగ జారిన నీవితో నొక్క యెత్తుగా। జారినసొ
మ్ములో చమట జారిన కస్తురి బొట్టుతో ముదం। జారిన పూల
తో నాడలు బెగుమునన్వడి లేచి దిగ్గునన్ ॥ గీ॥ లేచి తన బొంట్ల
పై నెల్ల లేనికోప। ముంచి గుప్పించి పిలిచి గద్దించు కొనుచు। సై
గగా బోవతనకదిసైగ గాగ। [illegible] సూర
కుండె॥ గీ॥ చిలుకకడచూచి నీకేల [illegible] బోవ। యెంతలేది
దనీకు పనేమియొకరి । [illegible] భూముల నొక్కరి
వశమె। చెలియ యేమనెనవ్వల [illegible] ॥ [illegible] చెలియకి
కేమియున్నది విశేషముల [illegible] చెలుపగవే
సటవ్యో చెలి దీసత జూచిన కృష్ణ కృష్ణయ । [illegible] యేమి
భాగ్యమును హొందెడినో [illegible] వే । [illegible] సైతె
ననీదు సముఖంబున దెల్పగ రాగ [illegible] ద్వేషుల్ [illegible] యో
గీంద్రుని రీ [illegible] యేమి గనినన్ క దో [illegible] నేను [illegible] న్నను నె
మ్మొనున నేమి సోకిన నుకృష్ణా దేవకీనందనా । [illegible] ల్కెన్
చెలి ప్రేమ నేమనుడు నాహా మోహ మో హెం హా నే ।

స్మనమూ కారవిరోళి బాళియది రామం దార భూజాకృతిన్॥
క॥ ఆపసతిచేత బెంగిన । పాపంబున నాగు పల్కు ప్రత్యక్ష
ము గా । నోపదు వినునీ సేవలు । ప్రాపించుట కొంత కొంత పా
టించవగున్॥ చ॥ ఘనరుచ పాళి పాళిసినుక స్తుతి చేకొన గౌర
వ్రాసియ । య్యానువున మెన్న దొందునకటా యనుచున్ ద
లపోసిపోసి వె । చ్చని కనునీరు పైపయిని జారగరంబుల వా
ని చేచుచు । తక్కన విదళించి యంత ఘనమా మెను జీవమటం
చు చింతిలున్॥ క॥ ఇక్కమ్మ లోన యేమో । గ్రక్కున తా వ్రా
సియొసగ గైకొనుడనుచున్ । రెక్కలనిమిడిన పత్రిక । ముక్కు
న మెడలించి శౌరి ముంగల నిడియెన్॥ క॥ పురుషోత్తముడా ప
త్రిక । యిరు కేలవహించి మొదలనియ్యొజటించున్ । మురి
యుచు కన్నుల నొత్తుక । తరుచుగ తలయూచి చదివె తాని
ట్లనుచున్॥ క॥ సకల గుణాభిరాముడగు శౌరికి రాధనమస్క
రించితిని । న్నకనొక విన్నపంబుని సునమ్మిన వన్నియనున్ ఫ
లించెయ । త్తకు మొగడల్లుడుంచును విశావిత తేరకు తేరవ
ట్టియా । డికలివి మేలనాకు నెగడెన్ సడి మాన్పుము మేలు
నీకగున్॥ వ॥ అనిచదువుకొని సతద్భావంబులు పలు తెరంగు
లం బరికించి వాత్సల్యంబును ముగ్ధతనయును ప్రౌఢతయు
ను వేంగ్యంబు నుందోప వింతయు జింతయు కొంతర గానం
తరంగంబునం గదుర కొంతవడి యూరకుండి యవ్వలంగ
నుంగొనియందు॥ * * * * * * *

గుప్తచతుష్పాదకందము.

క॥ నినుమదిమరువనుకీనుక । న్ననునెనరుదలచికినియకునాపై
కనికరముంచరశౌంచర । యనితలచినపుడెయెనసెదననరా॥ *

రా జా శ్రీ శివరి —

వ॥ అనిచదువుకొని యందిగణబంధంబయ్యును పద్యంబు
గా నివిధంబేమియని యూహించి యన్నన్నామంబు వెనక
లరచియించి పరిత్యాగలోభంబున మన్నామంబులు మనం
బున తలంచుకొన వలెనని తానుపొంకించియవి మె నాలుగు
విధంబులనిట్లని జదివె॥ క॥ కృష్ణా నినుమదిమరువను । కృష్ణా
నను నెనరుదలచికినియకు నాపై । కృష్ణా కనికరముంచర । కృ
ష్ణాయనితలచినపుడె యెనసెదననరా॥ క॥ కృష్ణా కనికర
ముంచర । కృష్ణాయనితలచినపుడె యెనసెదననరా । కృష్ణా ని
ను మదిమరువను । కృష్ణానను నెనరుదలచికినియకు నాపై॥
క॥ నినుమదిమరువను కృష్ణా । కినుకన్నను నెనరుదలచికిని
యకు నాపై । కనికరముంచర కృష్ణా । యనితలచినయపుడె
నన్ను యెన సెదననరా॥ క॥ కనికరముంచర కృష్ణా । యనితల
చినయపుడె నన్ను యెన సెదననరా । నినుమదిమరువను కృ
ష్ణా । కినుకన్నను నెనరుదలచికియకు నాపై॥ *

క॥ అనిరచనపొగడి కృష్ణుడు । మనమున సంతోషమం
దిమక్క వచిలుకన్ । కనుగొని గ్రక్కన చనుమిక । నను వుగ
నేగేపవత్తునని దెల్పవలెన్॥ గీ॥ మొదల పదివేల నేరముల్
పొరచియున్న । నేడు నేనింక నేమున్న నిక్కమగును । రా
ధతోల్పునొక మాటరమణి రేపె । నీదు పదమాన వచ్చెదని
జమటంచు॥ క॥ అనిమారుకమ్మ యొసగిన । వినయంబున గొని
శుకంబు వినువీధిపడిన్ । చను దెంచెను రేపల్లెకు । ము
ను సటితన పక్షపాతమును గనుపించన్॥ గీ॥ వచ్చు చిలుక జూ
చి వనితటిగ్గున లేచి । బార చాచి దిగిచి గారవించి । పోయినట్టి
పనులు పండొకా యోయన్న । పండు పండు రేపుపండుగనిన॥

క ॥ ఇంతకు మిగులంత జేసుక । యింతింతన రానినిస్తులానందముతో । గొంతవడియూరకుండియు । యంతట రాచిలుకఁ జూచి యంగనపలికెన్ ॥ ఉ ॥ కంటివెకన్నులారనవకంతునిరూపముఁబీనులారగా । వింటివెవానిమాటలొకవెంబడినైననుసన్ దలంచునా । యింటివెకృష్ణకృష్ణయని హా శుకమా పొడగంటివీవుమా । వంటియదృష్టహీనలకువానికనుంగొనుభాగ్యముబ్బునే॥ క॥ ఉన్నాడా గోపాలుడు। విన్నాడానీదుమాట వేడుకవచ్చే। నన్నాడానీతోడను।మన్నాడాయేడనైనమక్కువతోడన్ ॥ ఉ ॥ ఏమనెనేమిబల్కెనినునేమనిబంపెనునన్నుదూరెనో। రమ్మనెనోపరాకిడెనొరాజులమేలికకృష్ణమూర్తినా । స్వామిముకుందుడచ్యుతుడుపారిజహారుడు శేషశాయిన । న్నేమనెనేమిబల్కెనినునేమనిపంపెనునన్నుదూరెనో॥ క॥ అదియుండె నేనువ్రాసిన। పదపద్యము లెల్ల దెలిసి భావముగనెనా । బదులేమిబంపె తెమ్మని । పొదలుచు నాలేఖగొనుచుపొలతుకనగుచున్॥ క ॥ పత్రికలు వ్రాయుజాణకు । పత్రికలును వ్రాయులే మి ప్రౌఢిమయనుచున్ । పత్రిక చనుగవనలుముక । పత్రార్థములుసొమ్ము దెమ్ము పత్రికెయనుచున్ ॥ గీ ॥ చిలుకతోడకొంత సేపుమల్లాడుచు । మొదలుకొనిన చోటెక మొదలుగాగ । నాల్గుచరణములును నాలుగువిధములై।తనరుపద్యమిట్టులనుచుజదివె॥ క॥ తలచినగలసెదరాధా।తలపడుమరుశరములకునుతలపకురాధా। నెలనిక తలపకురాధా। కలచిలుకలపలుకులకునుగలగకురాధా॥ వ॥అనిచదువుకొని తచ్చాతుర్యంబునకుమెచ్చుచు యీపాటికటాక్షిం

బున్నదే యశోదాగర్భరత్నాకర రాకాసుధాకరుసకని తనపెంపుడు చిలుకను ప్రియంబుదొలంక దువ్వుచు నీవల్లనుల్లంబిపాటిచల్లదనంబునకుదురుపడియె శుకకులరత్నాకర రాకాసుధాకరాద్వారకాపురం బెకరణినుండెనందలి వింతలేచందంబుననుండె నందుగోవిందుం డేయందంబున నోలుకైయుండెనంతయు దెలియబలుకవలయు చిలుకాయనినరాధికావధూతిలకంబునకుముద్దుచిలుకయిట్లనియె॥ సీ॥ అష్టదిక్పరిచుంబితాంభ్రంకషవచిత్ర గోపురం బలద్వారకాపురంబు । మహోపదాంభోజాతమణిమయమహనీయమాపురంబులద్వారకాపురంబు। సకలవైభవభోగసేతతపరాజయగోపురంబలద్వారకాపురంబు । కమలాంబకునిగన్నకవ్మాల్గాలియుకులుండు కాపురంబల ద్వారకాపురంబు। నీలపద్మమహాపద్మనిరుపమాన।విజయకరశంఖవరకుందనినుతమకర । కచ్ఛపముకుందశోభితఘనలసదల। కాపురంబగువలద్వారకాపురంబు॥ చ॥ పురవరసౌధవాటముల బోటులపాటలచంద్రకాంతముల్ । గరగి ప్రవాహముల్ దివిముఖంబునరావినువాకయించుత । త్తరమున వేకువన్ సురవితానముతానము సేయగ్రుంకుచో। హరిరొహారీయటంచుపరిహాసము సేయుదురవ్విలాసినుల్॥ చ ॥ అలరెడివీటివజ్రమయహర్మ్యజదుచుద్దివిగప్పబల్కుతో । యొలిగనుగొంటినంచునవ్వుడానరవాహనపుత్రుపేశ్యదా । జెలగగ వేలుపుందపసిజేయునమస్కృతిమాటమాటకు గ్గలిక యుమేనురానసుచు కాంతుడువిన్నను నేగబొమ్మనున్॥ చ॥ పుడమిజనంబులయ్యెనసపూర్వగిరిందిగిపశ్చిమాద్రిపై। ఒ

మునుఁజూడుము గోపురదిబట్టరు ద్వారకలో నివ్వారలె । కని-
డెమతమంచుతూరుపుటగడ్డనుచోచుచు కోటలెక్కి-యా ।
పడమటగడ్డప్రాలునాక బాలునిగాగమగొందు రయ్యో
డగన్॥ గీ॥ మేటినాకంబెఱుంగునుకోటఁబోడవ। గడ్డగలలో
తు నాగలోకంబెఱుంగు । దీనిలో తారతమ్యంబు దెలియ
రాదు। దాన ప్రథమద్వితీయభేదములుదక్కి-॥ సీ॥ అలరిమే
ధాశక్తినచటిభూదేవతతి వావిదప్పఁబ్రహ్మ వాతఁడనగు
దు । రపజయంబెఱుగనియచటిరాచకొమాళ్లు రణమానవె
నకయా రాముననగుదు । రందరిపోషించునచటివైశ్యకులా
దభిక్షుఁడోచికుబేరనగుదు । రచటినాలవజాతియధిక
ధాన్యసమృద్ధివలపవ్యర్థమటంచుబలుకనగుదు । రచటి
తేరుల మేరునగనైననవ్వ । నచటిగజములుశక్రునిగజమున
వ్వ । నచటిహయములుపవమానునైననవ్వ । నచటిభటు
కోటినిప్పులనైననవ్వ॥ చ॥ ఘలుఘలుఘల్లుఘల్లుఘలుఘల్ల
నిఘంటలచేతకాలిపై । గొలుసులమందవున్నడలుకుల్కు-
లహంకరణంబులోరజా । ఫులవిడిచాటులారజపుప్రానిక
లానికలర్ణమదోద్ధతుల్ । దొలుకగగంధసింధురము లో
యనబోల్తురువారకామినుల్॥ క॥ వడిగలిగిమృదుపదంబు
ల । నడవడిచేమిగిలియానసనన్ సాధులకై । దక్కు-దువగయు
గ్గ చూప్పుడు । కడునలవడితురగపితతికవితలనంగన్॥ ఉ॥
అంగ్గనసీవువువ్వగటులా పెవొయామగవారు లేరెలే। కంగ
డిచేరివావెవళులా వెలకుంగొను మోచితేనెబు । తింగన
కుండదా [illegible] రబెతే [illegible] చూపుదురావిటుండకొ [illegible] న్నంగడి
మారుబేరములెయ్యంచు వచిరతురుప్పప్పలావికల్॥ గీ

ట్టిపట్టణమెల్ల నేకాధిపత్య । ముగభరింపుచున్నాడు మా
గడు నేడు । రేపొపట్టపుదేవిగానోపుదీవు। పొరుతునోమ
మ్మనురుత్మవోయెఱుగమనిన్॥ ఉ॥ నీడలుబారు మేడలనే
కముచూచితినాడ్డమేడలా। మేడలలోననొక్క-మొంగమేడ
భవత్పతికొల్వుమేడయా । మేడకుదూర్పుప్రక్క-నొకమే
డబెలంగగశౌరితోడనీ। మేడకుసెవ్వ రాధ్యులనమీవువుబో
డనిపల్కె-నవ్వుచున్॥ గీ॥ మగువ [illegible] గోలచవికెనీవగడు
నేను। నీప్రసంగములాడనానీడబార। నచటనొకచిల్క-నను
చూచినట్టులుండె । నవల నెవరెవరులేదనియో శౌరి॥
చ॥ కటువనుబంధినన్ మొదట నేనటుబోయిన త్రోవదపి
నే । కటినడిమిద్దెటింట్లబడి కాంతిమణుల్ బయలంచు
నిగ్గుచే । నబులెగప్రాకిజారినటుచాటులగూడులవెంటదూ
రియు । పృటిహారిమొంగలంబడిగృహన్ గడవెళ్ళితిత్రోవచూ
పగన్॥ మ॥ ఒకకేల్గోపురమందువింతగనుగొనూహించి
యాపైసమయం । చుకజాలూనినగెల్లునందిరుగనచ్చోబోవ
రాధంచుబు। ద్ధికిదోచేన్ మరియొక్క-వింతవినుమాతీరంబు
నందొక్క-బా । మ్మకరంబెత్తసిజాలకున్ బడసిగావల్లాడు
చున్నవిప్పికన్॥ ఉ॥ గోలతస్తంబుచిల్క-నసకోసలినవ్వకునీ
వుమంచుగా । బేలవుగాకకూడదొకపెద్దహజారముగన్న
వీడుగో । [illegible] కృష్ణుడ [illegible] త్రుబొమ్మలె
ల్లనా । [illegible] పైబడకపోద్దువెతాళు [illegible] రేపెచూచె
దన్॥ క॥ [illegible] లకరాధిక। [illegible] యింతయేల
య [illegible] । [illegible] భాగ్యం । [illegible]

డువచ్చుననియడుగు నెడన్॥ గీ॥ కొందరాభీరప్రాణకారా
కేందుముఖులు। నగుచు యేమక్కఱవినబోయినావునీవుమా
టిలేమనమరి యేటిమాటలనుచు। నొకటిపై బెట్టియవిమా
టనొకటనుండె ॥ వ ॥ అనిననవ్వాలివృత్తాంతంబుచెప్పుమ
నుటయు॥ * * * * * * * *

ఉ॥ సింధుగభీరశీతకర శేఖరజూటనటద్వియన్నదీ।
బంధురశీకరప్రకరపావనసత్కవితాధురంధరా। సింధుర
గామినీనఖరచిహ్నవిభూషణభూషితోజ్జ్వల! తత్కంధరవీ
థీమాతసయుగంధరబంధురమయూరకంధరా॥ క ॥ ఖరన
ఖరశిఖరసుఖరిత।వరవీణకళాప్రవీణవాణీరమణా।ధరనా
రదహారిశారద। శరకీర్తిదవిహారకృష్ణసచివకుమారా॥మా
లిని॥ సులభనవమనోజా సూర్యసంకాశతేజా। ఫలితహ
రిసుపూజాబంధుమందారభూజా।కలితసుకవిభోజాకాం
తసత్కాంతిరాజా। లలితగుణసమాజా లక్ష్మమాంబాత
నూజా॥ * * * * * * * *

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్వేణుగోపాలవరప్రసాదలబ్ధశృం
గారకవిత్వవైభవవెలిదండ్లతిరువేంగళార్యతనూభవ విద్వ
జ్జనవిధేయ వేంకటపతినామధేయప్రణీతంబైన రాధామా
ధవసంవాదంబనుమహాప్రబంధంబునందు—

ద్వితీయాశ్వాసము—ముగిసెను.

శ్రీ ర స్తు.

రాధామాధవసంవాదము - తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీకరవరవైభవని। త్యాకమలానాథమృదుపదాం
బుజభృత్యాయాకారవిజితనాస। త్యాకృష్ణాపత్యరామ
దాసామాత్యా॥ *

గీ॥ అవధరింపుముజనకధరాధిపతికి।మతినిసంతోష
మొదవసన్మానితిలక। దైనశుకయోగిరోమాంచితాంగు
డగుచు।నవనికథలెల్లయిట్లనియానతిచ్చె॥ ఉ॥అప్పుడుకృష్ణ
దేవుడుదయాంబుధిగాఋనకావుమన్నచో। గుప్పుననాగ
జేంద్రుకడకుండినదెంచినరీతివచ్చెతా। నెప్పటిగొల్లపల్లె
డుకపీంద్రములుగాయకులున్సఖుల్భటుల్। తప్పకవెంట
రాఁ రథముదారకుడింగితమెంచితోలగన్॥ గీ॥ మునుపుతా
నున్నరీతులుమొదటికథలు। నక్కడక్కడ సఖులతోనా
డుకొనుచు। కనుచునాగొల్లవీడెవ్వడనుచుభ్రమయ।నడ
చికృష్ణుండునందునినగరుజేరి॥ క ॥ బడలితిరిమీరనుమీరలు
విడిదిండ్లకుబొండుమిమ్మువెనకబిలిచెదన్। దడసితిరిభోజ
నానికి। తడబడనీవేడకేగెదవుద్ధవసఖా॥ చ ॥ అనిపలు
కన్వివంబడినయంతపడంతులచేనదల్చుచుం। గనుబొమని
క్కనంబరముగన్గొనుచుం జెలిప్రాల్చికొంతసే। పునకిడి
శౌరిపల్కుబడిపోలికగన్గొని యంచుతత్తరం। బునతమ
కంబుతోడభయముల్ముదముల్మదిలోబెనంగగన్॥ క
బిరబిరనుసెజ్జమీదికి। నరిగిగవాక్షులనుజూచి హరిశ్రీయ

నుచుం। బరికింపఁ శ్రీరాధికామణి। మరియేమియు శోచకపుడు
ప్రాణ్పడియుండెన్॥ అంత॥ సీ॥ వచ్చెనా నాఁతండి వాసుదే
వుండనినందుండువచ్చెయానందమొనను । నాచిన్నిపాప
నిఁజూచితివా యనిసొంపున జేరెయశోద ప్రేమ । పసనేస్త
కాడుచేరెనటంచు గోపాలుగనింగూడి మూఁగిరిగొల్లలెల్ల ।
నేఁడైన దయగల్గెనే యటంచు గోపికల్సొరుఁగిండ్లనుండి జూచి
రికడంగి । చెలఁగి కృష్ణుండు దాప్పటి మొలవిగించి । తల్లిదం
డ్రుల పాదపద్మముల కెరఁగి। వారు దీవించి కౌఁగిటఁ గారవింప।
నప్పుడు వారల భాగ్యమే మనిని నుతింప॥ ఉ॥ నందకుమారుడం
తఁ జితరుసవ్వుమొగంబున తేటకన్నులన్ । పొందుగఁ జాగు
పూలసిగ పొంకమునందల పగ్గలించునై । గంధపుఁ బూఁత చేవ
లువుగ న్పడ నొక్క విలాసకీలఁ బ్రవిం। తందముమించినట్లుగ న
నయ్యెనె గాదిగఁ జూచువారికిన్॥ మ॥ అచటంజల్లగ తల్లిదం
డ్రుల మనంబానందమం జెందఁబ । ల్కుచు గోపాలురబుజ్జ
గించినలుదిక్కుల్ జూచితన్ జేరఁగో । రుచు నున్నట్టి వ్ర
జాంగనామణులకోర్కుల్ బూఁపురన్ ధీతిజో । న్పుచు వా
ర్వారలనిండ్లకంపి జనె కృష్ణుండానగళ్ళసికిన్॥ గీ॥ చనియు
సుంగులతోడ భోజనము జేసి । తల్లిదండ్రులతో గొంతదడ
వు నేర్చు। బెండ్లియాడిన మచ్చటల్ ప్రేమనుడివి । వారి
యనుమతిని ద్రింపఁ దలయునను చు॥ ఉ॥ ఇంపుఘటిల్లనొక్క
పడకిల్లుగను గోనియందు రాధయుం । దంపు రెయిలుంగుపీసు
లవినంబడఁ దాకినయట్లు జేరినన్ । కెంపుల చెక్కడంపుఁ బని
గీలొగ్గున బంగరు పావలెక్కి। నిద్దంపు మెఱుంగ చాంగు జ
డు దాడకరుంబుఁ దల్పమీటినన్॥ గీ॥ అమ్మ నెఱల్లయుఁ రెమ

వ్వరనగ రాధ। మెటకు బోవకయుండె దివ్వె దేల కచ్చు। నేనుని
యల్లిడనటంచు నైసరు దోపఁ । పాదములమీఁద వ్రాలె గోపా
లసూతిన్॥ క॥ లేవయ్యా దొడ్డవాఁడవు। నీవని తానవల కేగిని
న్నే నుసుచుం। దీవింపనిందుమును నే। గోవిందుఁడు నిత్యపెం
డ్లి కొడుకనవిందున్॥ గీ॥ పాన్పుమీఁదను గూర్చుండిబలుక వ
య్య। మీరలును మహారాజులైనారు గనుక । నేనమస్కృతి
సే సెదనిదిగో యనుచు । మ్రొక్కిరా తా పాన్పుదిగు వసింపున
వసించె॥ క॥ వెరగుపడియూరకుండెడు హరిఁగూరిచి రాధప
లికె నానాటివలెన్। మురిపెముగలదో లేదో యరయుదము
నివచ్చినా వా యరయము రాధన్॥ ఉ॥ ఊరక యేమియున్
బలుకకుండెద నంచును నేనునున్నళ్ళం। గారగు దావతంస
నినుఁగన్గొని ఖిన్నత యూరకుండదీ । నోరికి పెండ్లికై స
మనమునం బిలుపించితె చూడ నెవ్వరున్ । లేరని కాదు నీకె
వ్రతు నేదయ వానను గానవేడితిన్ ॥ క ॥ గోపాలక మా
టాడక। కోపంబున నుండ నెంచుకొంటిని మొదలన్ । వా
ప్రజ్ఞ నడప బోదని । కోపము నేనే శమించుకొ... నిద
పన్ ॥ ఉ ॥ వేడుకకత్తెనంచు రతివింతలనిన్ భ్రమయిం
పజూతునో । మోడి వహింతునో భువన మోహిని నే
నని కాని యేల పెం । డ్లాడితివంచు బాధ్యము సనాడుదునో
యిదియేమి పొందునునం। గూడనిదాననైన నువు గోరెద నా
త్వా తెనంచు దూరెదన్॥ ఉ॥ మానసమెంచి నైననొక మం
చితనానతనైన నీదు ప్రి। యానికిమాటలాడెదవునా తెరవా
నిను బిల్చి జేసినే । స్థానకు ... ఘనమెచ్చాలదె రాధిక
కాకకాకిచే । నేనొకటాడ నేటికది నీకు నసహ్యము దో

చనేటికిఁ॥ ఉ॥ దోసముకృష్ణకృష్ణనిసుదూరినవానొసలం
దు ధాతమున్ । వ్రాసినవ్రాత కావనుచు, వ్రాయగనీవశ
మా? నెనీవుదా । వేసటలేకఘోరికని వేడుక జేసెదుపైనిపై
నియా । సాసలమేము మే మెపయివాడిననిన్ననేరమున్న
జే ॥ చ ॥ ఎడనెడచూడమంటివో పయింబయి నెమ్మదినిల్పు
మంటివో। గడెగడెకోరుమంటివో వగంబడుమంటివో తా
పవహ్నిచే । బడలుమటంటివో యరుచి పాల్పడమంటివో
యొగ్గుసిగ్గులే । కడలుమంటివో పొరలుమంటివో మూర్ఛ
మునుంగుమంటివో॥ ఉ॥ ఒక్క తెభ్రాంతిచేబారలనొక్క
డుమాన్పగపూటకాపెనే। నెక్కడిదాననీవుమను పెక్క
డిపాతువునాడునీపనే । మక్కరవెన్క నైననొకరాడిపి
అట్లు నేనెటలేడం । నుక్కత నాయెటో మ్యోననికొన్నది
నాలబులునొనుబంధముల్॥ మ॥ మనమానాడుమహావినోద
ములప్రేమపల్మరుభోగించుట। ల్వానుమీనాటికియిద్దరొక్కరొ
కరికి వేసారుటల్ వింతలై। కనుపించెరచియింపనేర్చినకి
వ్రులు[illegible]చులో కానరు[illegible]। ఏనకొనింతియు చాలుమదికథలిప్పి
నల్ విన్న లేవికన్॥ ఉ॥ అందుకు జైసిమాలి యొకయందము
చేసుకయుంటినేని నా । యెన్నడుపరాకు లేలనొకయంశము
రాదుభసత్కటాక్షమీ । నందునభోజకన్యకయు సత్య
యు దృష్టి వీహించినంగదా । యిందరిమీదరాధయికనేమి
దెబాల్కజీవనానికిన్॥ మ ॥ మదినెట్లవ్యోడినోయి చేటికిని
రతుల్ రేపుయారుక్మిణీ । సుదతీరత్నమునీవు నాదుకొన
[illegible]చుల్ జేరినేనల్కదీ । ర్పెదవో యెవ్వరెటుంగువారు
మనిసిచిన్నారిపూబోంట్లనే । [illegible]దవన్ గైకొనజేసి పెద్ద

తనమున్ముందెనినుంగంటినో॥ మ॥ సతమాపొత్తులనన్నె
కాడనిగణించన్ తేక్యయా గొల్లగు । బ్బితలన్ బొరితి నేటి
దాకనదిచూపెన్ జూడుచేజేత్తనా । గతిసీపట్టపురాండ్లకై
యొక్క తెవలన్ కారణంబున్నదే। యిపిమాత్రంబెవరేమి
సేయనికమధ్యస్థుండవైతింతటన్॥ సీ॥ పాలువెన్నలతప్పై
బడెడునాటికిగదా యాదరించుయశోదమీదిప్రేమ । వేడు
కతోడముద్దాడునాటికిగదా ఘుకిలిసందునిమీదిప్రేమ ।
ప్రేపల్లెదూడలకాపునాటికిగదా మేలమా గొల్లలమీదిప్రే
మ । తండ్రిమసు దేవుడాయెనుతల్లియిపుడు; దేవకీదేవియా
యెను దేవరమను । సఖులున్నపురైరి రాజకాంతలు సఖులై
రి। చాలదేనిదుకో[illegible]సంసారమయ్యె॥ మ॥ విమలాత్మా
కవిన్నసంబున్నినమాప్రేపల్లెలోనున్నపా। పమునన్ జూని
తానన్నునేమిలిగేపా పానరేపల్లెపై । మమత[illegible]ని
తో యింతమాత్రము వచింపన్ లేనిపుణ్యంబునీ। కమరున్ కా
రణకార్యముల్ దెలిసీ యోగ్యాయోగ్యము లాచెవదన్॥
ఉ ॥ యేమిటికంటివేనివినుమిక్కడివారలు నాటినుండియున్
నేమియుత్యజించి పాకోరకయీడకురావని యాడుకుందు
రా । సామియెటుంగునీమనస్సుమర్మము దాల్పుటయాది
గాగనా। నాముఖబాధలంబడితివల్లురికింబగనైతినీవగన్॥
చ ॥ నిలువనిప్రేమదోసమున నెంజలినీకువచింపనేరికిన్। దా
లువుదుయిందుకోసమె యతిత్వరితంబునకమ్మబంపుటల్
పొలుపుగనేటితో మనసులోగలతొక్కటలెల్లదీరని। మ్మళవిం
కమీదనేమయినమంచిదిమంచిదిసమ్మతించితిన్॥ మ ॥ ఇలనీ
మోహపురాండ్లనీవుపదివేలేండ్లున్ మహారాజువై । కవిమి

స్పృశించవల్లనై బ్రహ్మకుఁడింకన్నన్ను నా పేరునను। దలపంబో
కుతలం నేమిసనియా దైవంబు నీతోడన్నే కలసెన్ బాసలు
నీకు మేలౌ సగునో కంజాతపత్త్రేక్షణా॥ శా॥ దైవంబిడకు దె
చ్చియీ తలపు లేదా నాటికిన్నేటికిన్। దోచన్ బెట్టెనె నా
మనసు మికాదో నాటికిమ్మేను లే। కావో లేక యిదేమి
యీ కేలాటలీ మోహముల్। నీవా కృష్ణుడ వేను రా
ధనగ దాస రేజపత్త్రేక్షణా॥ ఉ॥ ఇన్నిదినంబులే బతికియుం
డుట కేమిటికంటి వేనియూ। కన్నులదే మునిన్నుదన కాంతు
లందీరగ జూడగోరెనే। యున్నది దేవుడుం దెలియకుండ నె
వేపుడటంచు నీకులే। కున్న సుమాంకు మామగి కెమున్న వృష్ణి
తిశాలలో పలన్॥ ఉ॥ వంచనమానిగుట్టు సుగవానికి నాడుం వి
నించి యయ్యారా। దంచువ చింత్రుగాన దెయ ధార్తము మం
గనిన్నునొక్కటా। సేచిన వానగానసది చెప్పకతీనదు నేను
బత్తుహా। క్లైంచక రాధదయ్యాము సుఖీయిది యేమనియాల
కించెదో॥ సీ॥ ఒంటిగా బవళించియూరకె నాగుండె
దర్లగ నెగవైచివట్లుదోచు। వడిలేచి తెగువతో నడపను
మించుచూవదుము చుసైబడినట్లు దోచు। కాధని టుటు లేవగ
మకించవడకుచునది యేమొగుదియించినట్లు దోచు। గోరం
త యుబుసుగాకూర్చుండ తలచుచోన క్లైశిప బాడినట్లుదో
చు వెట్టిబట్టినకొంతవివేకముండు। జలధిలోబడ్డనొక తెప్ప
పలకి యుండు। యింతగాదిక్కు దెస లేని చుట్టి వెతలు। నాత
ల నెబెట్టవలె నెయాధాతకైన॥ మ॥ అడిగేవారొకసంబు
చల్లగను మాటాడేటవారో ప్రియం। బడిగా వ్రాసేయు
వారొవగగా భాషించు బుద్ధిదే। త్పడివారో ధృతిలేక

నేడ్పుదు మ్మొరల్ వెట్టరిగ కన్నీళ్లువా। ఏడిచేవారొకొ
కింత కైటగలు నాతో వేగు వార్లోకదన్॥ చ॥ నెలవు పురున
గానడవినక్క శివంబయి పొలియంతలో। పలకువన
నేనుపశమించక కెల్గినలో గివించినన్। తెలివిడి దెచ్చు
కొంచు నొక దిట్టతనాన దినాలు ద్రోసియుం। తలరితిరిన్న
జూచితిదు రాసలు కోసితమేలు జేసితిన్॥ ఉ॥ ఓర్పున భాగ్య
మింతేయనివూరక నేవళు కెత్తగాకయా। నేర్పుల కేమియ
ల్లుడవు నీవని నేనపుడెత్తి పెంచియీ। డేర్పున నేడు తామ
రమియించి మదించను తమ్ముజూచిని। ట్టూర్పులతో నిటుల్
కరగియుండగ నేనదియేమి లసంకిటన్॥ శా॥ నామీదెందయ
యుంచవయ్యనుచు మానంబుతో రాధికా। భామా
రత్నము చెక్కు కేలనిడిగో పాలంగనుంగొంచు వే। గామా
ధుర్యక లస్వసంబుదోలకొందా నేడ్చుకన్నీళ్లనుం। గోము
జన్నులు దొప్పదోగి వడకన్ లోవెక్కుచున్ స్రుక్కుచున్॥
క॥ కాంతాలంబున రాధా। కాంతామణికోపనంబుగా
వింపరమా। కాంతుడు గుణవంతుడు నర। కాంతకు నిష్టుడలు
కదీర్తునని వదిలేవన్॥ క॥ ముకు చెవ్వలదరగ కోపము। మెంత
కముసరక్తంబు రేగ ద్రొక్కుచు రాధా। ముకురాస్య రాకో
రాకని। మకరాంకు నితంద్రికను మొమరిమరికినుకన్॥ క॥ నెని
మిందిర సముల కాంతల। నెనమంద్రను బెండ్లియాడి యింకో
కకోదవై। పెనుపొందహాస్యరసమున। ననుమచ్చిక సేయవ
చ్చినాడ వెకృష్ణా॥ క॥ నాతోటిదిక్కేటికి। నాతోడిక పలుక
రాకుమా నాతోడి సఖుల్। నీతికి జాతికి వెలిగా। జూత్తురు నీతో
టి చెలిమి జూచిననన్నున్॥ క॥ కడనుండియాడవలసిన। య

తీపికలపాటలెల్ల వాడుమునాపై । నిడతలసిన నేరంచి
డు । గడితేరితినాటి రాధగా గవి చేరఁగా॥ వ॥ అనిసవతులకు
యుంబొడమపేరీసునం బెరుగుడిసుక చేత నొకటి సేయ యంజే
తగాని చిత్తంబున లేనికలంకలు మనంబునందొలఁక తొందర
పడియొందునుందోవగానని కొందలపాటున వెనకముందర
చోచకనన్నియుం జేసితటస్థుని విధంబుననున్న సన్నిధాన ప్రి
యభావియోగానల్పకందర్ప హేతిఘాతంబుల నిలువునం
గృశించి గలితకంకణనయనయగుచునప్పటప్పటికి తలద్రిప్పు
చుతప్పకచూచు నప్పడంతికటాక్షించి యించుకవిచారించి
యిది యేమనియుం దలంచక తెగించియున్నదియంచు వసన
మ్ముకలంబడువారి మనంబు వాడంబడికెలంగాని తేరదని విన
యాదర సంభాషణంబుల షోడశసహస్ర స్త్రాజన్యకావ
నోహరుండిట్లనియె॥ చ॥ పడతిగ నేనునీకుగలపాటివిచా
రము మాకు లేదెన్న । యడుగులవ్రాసికొంత ప్రియమైనతుద
న్వివరింతుసన్నచో । తొడిబడఁ యాన బెట్టితివి ద్రోహము జే
సిన్నఖ్యార్థగానునా । చిడిముడియన్న విన్నపము చేసెద తాలి
మి నూకొనన్వలెఁ॥ మ॥ మును బాల్యంబున నీవు ప్రోవనిత
రిఁ మోదంబుతోనున్నచో । ననునానావగగండముల్ బొ
దుచనత్రాణికటాక్షంబుచే । తనెకాదాకడవెళ్ళగల్గెనది రా
ధానాడు బాతెంతయం । చునుబండ్లంచును గాలియంచు
తరులం బుఁగామాలంచందు మే॥ క ॥ వెనకఁ దెలిసెను
పంసుని । పనుపనియడి తెలియ లేక బలిమినిపిలువఁగ । జనవల
సెమధురకవతల । వినకుందురె మామయనకవిడిఁజడినకథ
ల్॥ గీ॥ తల్లిదండ్రులైరి తారుగాపండిరి । చెరలదగిలివెడలి

తెరువులేక । ననుదలంచు దేవకీవసుదేవుల । యరయవలదె
దోషమాలతాంగి॥ ఉ ॥ కట్టిడి సేతలు న్వెతలు కంసునితోడ
నెదిరెనంచునే గుట్టువహించి రాజ్యమునకుఁ బరుబారక
వానితండ్రినిం । బట్టముగట్టియాకుదురుపాటవునంతకుని
చ్చియంతవు । న్నెట్టులనిన్నుజూడవలెనంచుదలంచుక పై
నవహనెడఁ ॥ మ ॥ సకియాకంసునిజంపినామనిజరోసం
ధుండురోసానను । రకమామీదిచలంబుతోదిగియహొ
రాత్రంబులుఁ గోటజు । ట్టుకపోరాడుబలంబుతోమరలు
పోటుంబంట్లతో మళ్లువా । బకళొటానపుగాదెయానము
మనేపార్వారిడాగుండితిఁ ॥ క ॥ ఈడకువచ్చినకాదని ।
యేడకునంబోకమనముహాయిగ నెచటఁ । కూడానుండు
దుమామ్యని । వేడుకనుసముద్రుఁ నడిగివినుసేరుపుఁ ॥ గీ॥
వనధినడుమును ద్వారకయనుచునొకటి । పురముగల్పించి
యందుకాపురముగాఁగ । యిచటివారలరప్పించి యచటికే
ను । పైననైయుంటి యింతలోపల నెవినుము॥ శా॥ వాండ్లు
న్వాండ్లునునుఁ పడంతియనుచుఁ వాక్రుచ్చగావించుతా । వి
డ్లంబుల్ శిశుపాలుడందుకొని రీవిఁ జైకొనందోడవి । ల్లాడ
న్వారిజయించిరుక్మిణిబలన్వాంఛాభిమానంబుకై । పెండ్లా
డన్వలసెఁ బయోజముఖిత్రైపునఁ శమింపందగుఁ ॥ చ ॥
ఈవలనొకరాజుతనయింటనురత్నము బోయెనందునా ।
యపుడలనిందె మోపపరిహారముగాసకజాడవెంబడిఁ । ద
వులవనాంతరంబుననున్నని మెచ్చుచునంతరిక్షపుం । గవు
డొకరామదాసుతనకన్యనురత్నమునిచ్చెబల్మిచేఁ ॥ క॥ అప్పు
డారత్నముతో లుతటి । నృపుకడనిలుపంగుమారినిచ్చెనతం

డుఁ। జపలాత్మనిన్నఁబెనొకిన। యపకీర్తికివారిబెండ్లియాడన్వ
లసెఁ॥గీ॥కడతువారలనొక్కొక్క కారణాన। నటుప్రతిష్ఠకు
గా బెండ్లియాడవలసె। నొకటినేయంగబోయిననొకటివ
చ్చు। నెదటివారువివేకులైయరయవలయు॥ మ॥ చెరఁలో
నంబడువారుతేరొదయుజేసేవారలున్నేరొకో । దరులందు
స్వదిపించబోయినన దేతప్పేపదార్థేలరా । తేరవల్నామె
డజుట్టుకోవలెనెయీదీనత్వముంబాడకే । మరుమాటాడ
తెగింతురేపునివచింపఁరాక పెండ్లాడితిన్ ॥ క ॥ ఈలా
గుననొక్కొక్కతె। చీలలువలెతగులుకొనగ యేగతిదైవం।
జేలావొడ్డలెఱుగనిశివ । మేలొకమునందుగలదెయికనిజ
మానే॥ మ॥ ఇటిఁగొ చేసినపాపమీపలుకులందేమాత్రమొం
దప్పిసం । బదివేలేలభవత్పదంబులుదలంపఁయోగ్యుడం
గానుసం । పదతోడఁ బలగంబుతోఁ ప్రతిభతో భాగ్యంబు
తోనున్ననీ। మదికింపౌననినీప్రతిష్ఠయనికొమ్మానమ్మితిన్నె
మ్మదిన్॥ ఉ॥ ఏనటుగాకవారలపయిందయగల్గినవాడనైన
రయా। మానిసినిన్నునింతబతిమాలుదునేన సమయంబుజా
చిని । స్నేహమునిపలెక్కగానికడనింతటిరోషమునీకుగల్గినన్।
శిరానకునాదువెంబడిన న్నాటికివత్తువుయుక్తులేటికిన్॥ ఉ॥
అన్నియువిందునాకుగలయట్లపదారవపాలుమేలునీ । కు
న్నదెనీకుదాదెలియదోయవివేకముజేసినోరులే । కున్నది
గాననిన్నలుకనోడెదలోకమువారెఱుంగరే। కన్నులకల్కి
నీవుదయగల్గుట నేదయగల్గియుండుటల్॥ క॥ అదియేలనా
డదాన్కి। కొదవలిడఁరాదుతనకుకొదవగునేనేయద్దయు
డనుహాపరాధిని। మదవతియిటువంటిమానిమనుపగరాదే॥

మ॥ అనిపల్కన్వినలేకరాధయుసరోజాక్షున్నిరీక్షించిక ।
మ్మినసిట్టూర్పుల్విడించిగద్గతిక నేమోనాడగాబోయియే ।
లనితానేఁపలయాచివోయివినుకృష్ణాజాణనంచుందురే ।
మునగల్పించుచునేడెఱింగితిమిసొంపుల్గుల్కు నీపల్కు
లున్॥ క॥ వేవిధములచేమోహాపు। దేవులకథలెఱుగగాను
దెలిపెదనాగా । నేవినవలెనసుప్రజ్ఞకొ । నీవేడుకొకా
కయేమినేరుపొచెప్పుమా ॥ క ॥ నిన్నెవ్వాడిగిరికథ। లిన్ని
యునిన్నె వరుకొదవలిట్టులాడిరిమా । కున్నవిదయలనె
వ్వరని । యున్నారీచిక్కులేలనోయిమహాత్మా॥ చ॥వె
డవిలుకానిచేతనువువేసరయున్నదియిందుమీదనీ । యుదం
తులమాటలేమిటికి యూరకయూడెదునేర్తునంచుముల్।పి
ఱుగునటుడ్డహారికొరవింగ్గొని చూడుదురేనితావిఫల్ । వి
డువిడుచాలునెంతయు వివేకములేనిటులవ్యానిరెయడఁ ॥
గీ॥ మమ్ముహాస్యంబులాడకమానితేని। యాడవలసినయట్టు
లెల్లయాడుమీవు । నేనువినితాళలేననిమానమునకు। చెవు
లనంగుళముతుజొన్పిశిరమువంప ॥ చ ॥ ఇదికదియంగవెళ
యనికృష్ణుడుపానువుడిగ్గిరాధికా । మదవతిచెంతజేరిను
నుపైపులకించిచెమ్పరనొక్కకే। లుదుటునదీసికన్నుగవ
నొత్తుకనోచెలికోపమున్నమం । చిదిచలమేలనొక్కచెవి
నించుకయున్విసువిన్నపంబునన్ ॥ క॥ ఒకచెవిమూసుకవి
న్నప। మొకచెవివినుమనినమాటకుల్లములోనన్।నుకురా
స్యవాదులాడక । మొకమోరగచెవికొంత మోడిపుటిం
చెన్॥ ఉ॥ ఇప్పటికింతెచాలుననియేమియునుస్వనరాకబో
కయా । కప్పురగంధితోనని మొకంజదళాక్షుడుకోపగించి

యో । యొప్పులకుప్పనీవిటులనుందువేయుండిననుండు మో
మిటుం । ద్రిప్పగ నేమి చేసితిని తిన్నగ కన్నులు విచ్చి చూడ
వే॥ క॥ నీమనసు రాకయుండిన। నా మోమును జూడ రాదె
నేరంబటవే। మామిళ్లకాజ్ఞలైతే। కామినిగుక్కిళ్ల కాజ్ఞ
గలదే యెందుఁ॥ ఉ॥ కోమలిలోకమందునొకకొన్నిదినాల
కుగాదె కామినుల్ । కాముకులందునిల్పుదురు కాంక్షలు బి
న్నటినాటనుండియుఁ। గోమున మొత్తి పెంచితివి కోరికలుం
చితి నాదరించితే। మేము యెఱుంగ చేసితివు దెవ్వడనింతని
రాకరింపగఁ॥ చ॥ ఎఱుగనివానినన్ను చెలి మేటికి జేసితివా
సగొల్పినీ। సరసమునీవిలాసమును చాల మనంబున నా కెని
న్నికఁ। మఱువగజాల యేలబతిమాలగ జేసెదు వేమి బోయె
ని। స్మరగడె సేపు గూడి నగ్రతాగ్రుడ నౌదుగ గేత్మలోదరీ॥
మ॥ కలలో నైననునీవె దైవమని నేగన్గొందు నా డెందము।
దెల్లియున్నేతుఁడవు దైవయత్నమున యెంతే నేరముల్ జేసి
నఁ। చులుకం జేతురె బుద్ధిగానడువుమంచుం దిద్దుకోరా
దటే। చెలినీచిత్తము నాదు భాగ్యమిక నాజీవంబు రక్షింపవే॥
చ॥ కనికరముంచితో నెనరుగల్గిన దానవు కావా భేదమీ। త
నువులతోడ రాదనిన దానవు గావా పడంతి యింతలో। మ
నలు జూడలేక నడమంత్రపువారుగు బారు చేసిగో। బ్బున
వినువంటి దానికెగపోతలె నాతల గాకయుండగఁ॥ చ॥ చిలు
కలకొలికి నీసొబగు చిన్నెలు నీనును దేటపల్కులుఁ। వె
లసె మనంబు కాంతరతి పెడుకలఁ చవిచూపి తేనియుఁ।
పలుకుల కేమి నాతనువు పావనమాటచిమీది మాటకు। న్ని
లుచనగానునీమనసు ముచ్చటదీర్చెదనో తలోదరీ॥ క॥ అ

హామికనుసన్నదూరిన। తహాతహా చేనపుడ్డునీకుదరియ లేద
నుచుఁ। బహ్మవిధముల నెడు రాడితి। నహాహానాయంత
వెతలనందువనీ వెఁ॥ ఉ॥ కంతునిగంతులెంచి కనుగంటికి
ఫుట్టెడునీళ్లునించియుం। తంతకుతల్లడించి ధృతితో నెదనెం
చినయట్టి కృత్యముల్ । కొంతయునఁ మదిందలచకూర్మిక
మేతలవాంచి వాంఛచే। యెంతవిరాళిబొందితివా యెంత
కృశించితివో తలోదరీ॥ చ॥ తొలినినుబాసి యేనిదుర గూరమి
రెప్పలెఱుంగు గాకచే। తలగుట మేనెఱుంగు రుచిదప్పుటజి
హ్వ యెఱుంగు నొంటినే। నిలుచుట నీ వెఱుంగుదువు నిన్ను నునీ
మదిలోని చింతయుఁ। తలచినగుండెలోదిగులు దైవమె
ఱుంగును ప్రాణనాయకీ॥ చ॥ నలువురిమాటలుఁ వినక నాతలి
దండ్రుల నస్మిబోక పె। ద్దలు తెలుపంగ నూకొనక దైవమునుం
గొలువంగ లేక నీచెలిమి యొభుక్తిము క్తియని చేరితి యింతటి
దానవౌటనే। తెలియక మోసపోతి పరదేశిని జేసితి వంగనా
మణీ॥ క॥ ఈవగను వగకు వగకును। భావనతో నూరుపద్యము
లు చెలినీకే। యీవరకు నురచియించుక। నీవేగతి లోకమెల్ల
నినుగొనియాడఁ॥ ఉ॥ జిత్తులకత్తెలిచ్చకము చేయుచు బై
పయి నాసజేయనే। నత్తరి నన్నుయున్స్మరచియింతయు జొచ్చి
తి బొంకనేరనా। రత్తికనీవు సేవగను దండనజేసిన జేయ
జెల్లునీ। చిత్తము నాదు భాగ్యమిక చెప్పెడిదేమి కులంగ లో
చనా॥ ఉ॥ ద్రోహినటంచు నేడుగవదో చెను ముందర బిన్న
నాటి నా। మోహము జూచి యైనననుముందుగ గైకొన రా
దె కోపమే। లేహరిణాక్షి నానడత లేగతినుండిననుండు గా
క యీ। దేహము నీయధీనమని యెంచియు కౌగిట జేర్చరా

డవే॥ సీ॥ వనజాక్షఫలించుపనసభూజముభంగిసుదతిరో
మను మేలుజూపినావు । తూచినంత నెకాచిపొల్చు మామి
డిపండ్లకై నెలతరో మడదయ్యనిలిపినావు । పూచిపిన్నటరా
లిపోవుపాదరిలీలతరుణిరోకల్లసేసుదాచినావు । పూచి
కాచిఫలించిబ్రోచుకల్పకరీతి మగువరో యిక్కనైన మనుప
గలవు। నీకునీయంతదోచనినెనరుసేయు । పలుకువగలనున
తతలచెలువవశమె । నిన్నువంటిదినువంటి నెనరువాని ।
చలముసేయుట యిదిపూజఫలముగాదె॥ క ॥ కలికిపలుక
వెచిలుకల। కొలికిదయనిలుపరాదెకోపంబేలే। యళికీరం
బులయదిగో। యళికెనునాడెందమెందుకళికేవెచెలీ॥ గీ ॥
ఆనలిడునీదుపదములనైన బ్రాలి । వేడుకొనియెదదయబు
ట్టవిన్నవించి। పడతికాదేనిహృదయతాపంబుదీర। నానవి
డువుమునీయధరామృతంబు॥ గీ ॥ రమణిదాసరితప్పదంత
మునబోవు । నందురందుకనోచనైతిందువదన। దుుంకొవ
యసేతువేభాగ్యమింతెయనుచు। తొలుతతనుతోడితెచ్చి
నచిలుకజూచి॥ చ॥ ఎరుగకయుండెదేమిచిలుకా మునునమ్మి
కలీహాసంగగా । తొడిబడినమ్మివచ్చితినితోచిచగీతిసవిన్న
వించితిన్ : కడపటయేమిలేకనను కంతునిచేతికియొప్పగిం
చిమీ । పడతుకయానుకాదనుచుపల్కెదునీవునుయూరకుం
డినన్ ॥ క ॥ చిలుకలకొలికికికలికికి । యలుకటపలుకదటద
అములటనీవైనా। మలుకవనగులుకుకపురము। లొలుకగద
గవలపుజిలుక పలుకనేచిలుకా॥ గీ॥ మరుడుగురిగాగనా
డుమాటలునుయొకటటె । చెవులజోరదామెచిలుకచూడచె
లికినేడు । సూచిద్రిప్పంగ దారంబుసూటివడునె । భామ

యిటులున్నమగవాడువేమిసేయు॥ వ ॥ అన్నినరాధికాతి
లకంబుతనపెంపుడుచిలుకంజేరరానియిట్లనియె॥ క ॥ నే
నెవ్వతెతన్నుమనుపను । తానెవ్వడునన్నువేడతనకున్నా
కున్ । పోనీయేసమ్మంధము। వైనంబునయడుగనేరవాయ
నిగదురన్॥ వ॥ అనినచిలుకయిట్లనియె॥ క॥ నీవనగాయెవ
నిగా । నేవినగానేమియెల్లనీతులుగీతుల్ । నీవెరుగు దాత
డెరుగును । పోవేయనకృష్ణుడలుకమొగమునదోలున్ ॥
గీ॥ ఇంతపనిలేనిపనికి నేనేలపెనగ । ననుచు మెడబారుసిగ
కేలనదుముకొనుచు । తటుదుప్పటివల్లెవాటుగన్నువైచి।
లేచితలయూచి రాధనజూచిపలికె॥ ఉ॥ తీరని మోహతా
పమునదీనతచేబతిమాలిజూచివే । సారితినింకనీ చెలిమి చా
లునని వెళ్లనిడు ముద్దునే । యారికిబో యెదంగరుణయుం
చ వెలయించుకయూరడించగా । నేరకపోతినంచు చెలినీ వె
తలెంచెదవింకముందరన్॥ చ॥ సొలయక యెన్ని దేశముల
జూచితి యెందరితోడ నేస్తముల్ । సలిపితి నెంతముచ్చటలు
జాలితి నెవ్వియునిల్వదాయెనీ । నిలకడమాటనీ నెనరునీరసి
కత్వముచాలనమ్మితిన్ । చెలికలనైననన్నుమకచేవుసుమీ
యెవరెన్నిజెప్పినన్॥ చ ॥ కలుకుమిటారినీవు నెలకొన్నపు
రంబును నిగ్రహంబునీ । చెలులును నీవునీ సొలపుచిన్నెలు
వగలున్ మనంబున । న్నెలకొనగుండెఝల్లుమనె నేటికితీర
నిపైనమాయెమం। గలనినుజూడనే మొయవుగాసరజేసు
లకేలవేడుకల్॥ ఉ ॥ ఒక్కొకనాటికీనడతలుల్లమునందల
పోసిపోసియే । చికురాలకైననొగ్గి దరిజేరుదుగాయనిచాల
నమ్మితిన్ । మక్కువలేనిచోటబతిమాలిన నావదినందు గా

కనా । తకుఁగవనేస్తమైనమిత్రిదప్పినవేసటఁగా దెవ్వరికిన్॥
చ॥ పకపకనవ్వుచుం జెలఁగి పైకొనుచున్ రతులం బెనంగి
నా । యికమనమున్నచంట మిసుమంతయు నేమరువంగ
జాలనె । దుకుపలుమాటలీతనువుతో నెరనమ్మిన నామ
నంబుతో । నికనొకకాంతతో చెలిమి యేమని సేతు సరోరు
హాననా॥ చ॥ పలుమరునీకుఁ గాఁబడినపాటులు నీమనసే యె
ఱుంగు నీ । చలమును నీత్రృణీకరముజవ్వని నామనసే యెఱుం
గుఁ దయ । వ్వలసనువంటి మేలుగలవానిఁ గడించుకొనంగ లేవు
గా । వలననుదూరు లేదు సెలవాయిక నీమకుముద్దుకోమ
లీ॥ మ॥ పగు వైవచ్చితి గాని నేరములు నాపైనుంచి కోపిం
చుటే । నెఱుగన్నా మదిచల్ల జేసితివి నీయిల్లేలవూరేలయె ।
వ్వరు నాకేల ఋణానుబంధములుగావా యన్నియున్నేటి
తో । సరిగాఁబోలును బోయివచ్చెద గటాక్షంబుంచు నా
పైదయన్॥ మ॥ అనిపల్కన్విని కల్కి యెంత పలుకా హా
యింతగా నేరకుం । డినలోనే తుఫై రాజకన్యకల యెంతే
సేత తెల్పెల్లపా । లనుచున్నమ్మితిరొల్ల దారికడనీయందూ
రకేమన్నియుం । గనినావో గదన్నకటాక్షమున నేగా వా
క్రువతించుటల్॥ మ॥ ననునే దెవ్వతెనంచు జూచెదవు
కృష్ణా నిన్ను బోకుండఁబ । ల్మిం బ్రార్థించుతునటంచు నేంచితి
వా యాలేయంతకుం జాలవే । యనుగుంబోటుల యిండ్లకే
గదవో భాగ్యంబా యెపొమ్మంచు టే। మనునేజూచెడ నిన్ను
నన్ను దెగ డేమాయోరి పూబోణులన్॥ చ॥ తెగువలనమ్మ
లక్కలు పతివ్రతలైన నుదూరువారునే। సెగివినుదాన నీవు
కడనుండెడినాడ వెనీవు వారును । దగవున మెచ్చ సేతువ

దిదప్పినజూచెదనంటి కెల్లనుం । బాగడికదెత్తు గాదె సరి
పోవు దునిన్నెడ నెన్ని భంగులన్॥ చ॥ అనుచుబిరాన లేచివన
జాక్షుని దుప్పటికొంగు బట్టి గొ। బ్బున యెటుపారిపోయెద
వుపోదువుగాక నిశ్చయ్యమిదికేన్ । బెనగుచు దియ్యమెయ్యి
నతమిన్ బిగికౌగిట లోఁగదించరా । ధనుకరగిం చెశౌరి తను
తాపము దీరఁగ కోపమారఁగన్॥ చ॥ చలమునుకోపమీరసము బి
వ్వనికేడకు డాగిపోయెనో । తెలియదు కొంతసేపుతనదే
హముతానెరుగంగ లేకమై । పులకలునప్పటప్పటికి పొంగు
చునిక్కువలంట సోలుచున్ । పలుకకయూరకుండెనల మా
ధవుకౌగిట రాధ వేడుకన్॥ క॥ చెలువయుట రాధకృష్ణులు ।
చెలువుండటు విన్నఁ నాటి చెలిమిట యెడలై । కలసిన వారట
వారల । వలకువలకు మదికినట్టు మేలుగలవే॥ మ॥ కొ
మరుం బ్రాయపు చిన్నిచన్నగవ ముక్కుల్ నొక్కి కోరా
డిరం । తమునన్ కేలుఁగదించి ముక్కువలు గోటన్ రేచి నె
మ్మోసలే । జెమటల్ గ్రాలఁగ గాఁగలించి బడలించెన్ జొక్కి
డానెంతయున్ । తేమి రాధానఘురాధరాధర సుధాధా
రల్ చవింగ్రోలినన్॥ ఉ॥ చిక్కితివంచు రాధ యొక చేవా
రికంఠము గౌగిలించితా। నక్కున బ్రాలిచూడకుమటంచుమ
రించుకమోడిసేయుచుం । జక్కెర మోవియాని నిలజాల
కఁ నన్నత మోడ్చి సోలుచుం । బక్కిటి పీడెమందుకొని ము
ద్దుగ యొద్దిక మాటలాడుచున్॥ నిరోష్ట్రమత్తేభవృత్తము॥
గలిగింతస్నలకాంత కంతుకృతసంకేతజ్ఞమై మేలచం। చ
లఠాటతకరథాంగఁ గండతలగ్న సత్యక్తచేలాంతమై। చె
లరేగన్ కదిని స్తదాద్రక నఖ నిశ్శేషాధర గ్రాహియై। గళ

ధారాగజఘంటకాకలకలక్రాంతాకణేచ్ఛాగతిన్ ॥ చ ॥
శరవము ప్పతిల్ల బిగికౌగిటజన్నులుపిక్కటిల్లనం । దెలరః
సన్నగిల్లగడెదేరినవాతెఱలు గ్రక్కతిల్లమై । పలురొదతా
సిల్ల తెలికన్గొనననుచుకసొమ్మసిల్లమా । ర్పులువడిసంఘటిల్లి
తనుబాంగిలతాంగిచెలంగిపైకొనెన్ ॥ ఉ ॥ అంతరతాం
తమంమకమలాతుడు రాధికమోముజూచియా । వింతకే
కెమిదెల్పనొక వేడుకలోపదివేలువేడ్కలం । తంతఘటిం
పనేచితివహో నెరయోధవుగా వెసీవుసీ । వింతకువేరకా
న్నభ్రమయింతువెకృష్ణునిలోకులెన్నగన్ ॥ ఉ ॥ కోమలి
యెంతనీవుపయికొన్నను మున్నొకలేనియెమ్మతో । వాణి
కచేత నేరతులయందమెఱుంగనొల్లనంటినే । డేమనిః
న్నవింనుతను వెల్లనుపావనమాయెనీబుణం । తేమిటదీర్చు
కొందుపాలయించితివన్నిటనన్నువేడుకన్ ॥ క ॥ అనవిః
రాధికకృష్ణుని । కనుగొనియానవ్వుమోముకళగలచెలువ
న్ । నును మోవియు తెలిగన్నులు । గొనబునపలుమారుము
ద్దుగొనుచున్నగుచున్ ॥ ఉ ॥ తేరనినిద్రమబ్బుదగదీర
యూర్పులనొప్పపచ్చికా । టూరనిమోవికెంపుచెమటూ
నిచెక్కులసొంపుజారియుం । జారనిపైటలోనుబిగిజన్ను
క్రొన్నెలవంకకుంపుచె । న్నారనొయారముల్ గులుకు
చ్చేలియప్పుడకేల్లువెల్వడెన్ ॥ క ॥ ఆనడత నెఱిగియెఱుగవి
దానివలెన్నాయుశోదతానుండతనుం । దానయునందుం
డిగిన । బోనీమనకేమియనుచుపొలతుకనవ్వెన్ ॥ క ॥ ఈ
తికొన్నిదినములు । కూరిమితో రాధవగలకున్ లోనైయా
శౌరివసియించియొకనా । డారమణికి సమ్మతిల్లనాడీసుమ

ఖుడై ॥ గీ ॥ పదిదినంబులగుళ్లివచ్చెదనటంచు । తల్లిదండ్రుల
తో జెప్పియెల్ల చెలుల । పూర్వసఖులను బ్రియమైనబుజ్జగిం
చి । రాధతోగూడవెడలెనమ్మాధవుండు ॥ చ ॥ రథముపయి
న్వహించికవిరాజును సంగడినెక్కకాంద్రు వే । విధముల
వెంటరానమితవేగమొతోనతివైభవంబుతో । నధికముదం
బుతోదలచినప్పుడె ద్వారకకేగుదెంచిమున్ । రథగజవా
జివీరభటవాహులెదురొక్కనగామహోన్నతిన్ ॥ ఉ ॥ ఇ
ట్లుపురంబుచేరునెడనేమరిదెల్పగ తోదనాలమే । లిట్ల
నుమంచెలన్ కురుజులవ్వడి తేరులచప్పరాలయు । రట్ల
చెలంగవాసనలఘుమ్మనిబంగరుమేడలన్ చెలుల్ । పొట్లము
గావసంతములుపోయగనబ్బురమయ్యెరాధకున్ ॥ మ ॥
హరివల్లన్ పుర్గమెల్లఘూర్లిమనరాహూ రాధమాకేడదా ।
త్పురమైవచ్చె నటంచు రుక్మిమొదల్ పూబోణులేమెత్తు
యెం । చిరి శ్రీకృష్ణుమపూర్వపత్నులు తాసిద్ధాంతముం జే
యునే । ర్పరిగానన్ సరిమిద్దెలోనిడియెపూర్వస్నేహవా
రాధికన్ ॥ మ ॥ పదియారైరుక్మిణిసత్యభామలరమింపంగాపదా
ర్వేలక । న్నియుబంగూడగనిర్వికారుడసినన్నిర్మోహితానిర్జి
తేంద్రియుడంచున్ననదాళియుండె మెనుకన్నిద్దంబుగారాధ
పై । దయవార్థైయపుడున్న చిన్నెలవృధాతత్వంబులయ్యెం
గదన్ ॥ ఉ ॥ చేకొనిమంత్రములందిడియె నీమవిచిత్రతకార్యం
బిద్దమో । లోకకుమాళ్ళయందిడియెవిద్యలపెద్దతనంబులన్
కులు । స్త్రీకుశకంబులందిడియెచిన్నెలకెల్లను రాధతోడిదే
లోకము గ్నాగనుండెనికలోకులు కాముకుడంచునెంచగే ॥
చ ॥ కపవిడలేకజీనువులకైనడిరాధయుమాధవుండిటుల్ ।

దవుటకయుంజ'గాతమరు తాళకరుకెఁ జెసత్యభామజాం
బవతియుమిత్రవిందయుసుభద్రసుదంతకళిందజాతయు॥
రవరవనాడుకొంచునొక రాతిరిలక్షణయింటికేగినన్
చ॥ పడతుకక్రమ్మొక్కొ-వారికిసపర్యలుసేయుచు తాన్వార్త
నొ। కొఁడవసియించి నెచ్చెలుల నెవ్వరినుండగనీకయోఁచ
నల్। నదుపుచుయీసునం దెగువనల్గురునాలుగుమాటల
డగా। నుడుకుచుసత్యభామవినయోక్తులరుక్మిణితోడనిట్ల
నున్॥ గీ॥ నన్నుగయ్యాళియందురీకన్యలెల్ల। తెలియవినవక్కె
పట్టపుదేవివీవు। పేరుకున్నీతోడిసాటిగా జెనగజేసె। దా
వారాతిపారిజాతంబుకోరకు॥ ఉ॥ ఎన్నటికైనవానిచన
వెవ్వతెనమ్ము నెకృష్ణకృష్ణయా। యున్నదినాలలోనదయ
జూచినవానివితానపెద్దవు। పిన్నకుగాకయుందనడపింప
ను సేసినబాసలంటిమా। యెన్నవశంబుగాదునిజమించు
లేదుదలంచిచూచినన్॥ ఉ॥ ఇంచుకరాధసుద్దిమును పేర్చి
వేడితివారువీరుగ। ల్పించిరటంచునోరదిమి లేదనిబొంకెద
నాడునాడెనీ। వించుకయెద్దికైనమనమింతకుగానడిపింతు
మెయికం। గొంచెములోనె దానిపయికూరిమితప్పునదె
యోచనల్॥ వ॥ అనినజాంబవతిసత్యభామకిట్లనియె॥
ఉ॥ ఎందుకుతప్పెయోచనలుకృష్ణునితంటలెరింగి దానిపై
నింతఘటింపనేమగును నేడవుగాదనువారలేరుగా। కంద
దానటంచునిది యొకర్తెడి రాధిక మేలుగల్గినా। యందెరవి
పగావలెనహర్నిశముంబనియేమియెరిక్కెన్॥ వ॥ అనినమిత్ర
విందజాంబవతితోనిట్లనియె॥ ఉ॥ ఎవ్వరికింబనేమియు
నేటికిబత్కెదు నాడునీవుచే। నెవ్వరమంచునులికూతిమొక్కి

చుకనేర్పులహాటపాటల। న్నవ్వులలోనుజేయవనివాటికి
నాటికిగాకరచ్చలన్। రవ్వలబెట్టినన్ మనసురంజిలనేర్చు
నె యెట్టివారికిన్॥ వ॥ అనినభద్రమిత్రవిందతోనిట్లనియె॥
ఉ॥ రచ్చలరవ్వలన్ మనసురంజిలదంటివి రాధకేమిట। న్వ
చ్చెబ్రతిష్ఠనేఁడుమగువామనమందరమొక్కమాటగా। న
చ్చగకారితోడపలుకన్వలె రాధకుమాకుగూడునే। నిచ్చ
లు మేము గావలెనొనీకదిగావలెనోయటంచికన్॥ వ॥ అనిన
సుదంతభద్రతోనిట్లనియె॥ చ॥ అదివలెమేముగావలెనటం
చిపుడాడినమాటమానునే। దదివలెమీరుగావలెనటంచను
సింకొకనేర్పుచెప్పెదన్। పదటముతేకనందరము పొద్దున శ్రీ
కృష్ణుని ద్రోవబోకనే। డిది మొదలున్ తెగించనుదగన్ సమ
యంబుఘటింపగావలెన్॥ వ॥ అనికాళిందిసుదంతతో
నిట్లనియె॥ చ॥ సమయముసేయకృష్ణునికిసాగకపోయిన
దేమియందుచే। నమరగరాధకేమిటొదవయ్యెనుచిన్నటనా
టనుండియున్। దమితలకెక్కియున్నదయుదప్పునెనేర్చితి
మేనిమందుమం। త్రములనుబూనువానికిని దానికిభేదము
సేయగావలెన్॥ వ॥ అనినలక్షణకాళిందితోనిట్లనియె॥
ఉ॥ మందునుమంత్రమెంచనడమంత్రములిప్పుడుపాటిదప్పె
నియా। యందరుమెచ్చనేర్పొకయుపాయముచెప్పెదరాధ
చెంతకే। పొందుగజెప్పిపంపుదము బుద్ధినిపెద్దవు నీవు నీకు
మా। కెందుకువాడునీవెయొకటించుకదిట్టము సేయుమం
చొగిన్॥ వ॥ అనినరుక్మిణీశిరోమణియక్కామినీమణులం
గనుంగొనినవ్వుచునిట్లనియె॥ ఉ॥ నిందలుసేయనెందుకు
తృణీకరమెందుకుమించనాడగా। నెందుకుకాదుకూడదన

నెందుకు మోడివహించియుండగా । నెందుకుమందుమం
త్రమన నెందుకుదైన్యముతోడ వేడుకో । నెందుకు నేవచ్చి
తినొకయిక్కువయించుకవింటి రేసియుక్ ॥ మ ॥ ...
భోగంబులకేమితక్కువలుగామన్నించెనే వేళకై। ననుమా
టాడడా బుజ్జగించడో రతిక్ మల్లాడుచుండ్రప్తిగా । నను
ల్ సౌఖ్యములందజేయడో మహాతాత్పర్యమై యుండడో
మనలోనక్ మనవారికీర్ష్యలువహింపక్ వారికి న్నేరమే
సీ॥ ఒకరినిసొమ్మైనితక్క వసొమ్మైసిచకేరకమరు నేచకర్త
దనము । లోకులుగననేమి తాగనుంగొననేమి వెన్నెలబూ
సు నేపిన్నదనము। యింతగైకొననేమి యెంతగైకొననేమి
యిచ్చు తానికబ్బ నేయల్పదనము । చెంతనుండిననేమిచే
నుండిననేమి విరబంతికబ్బునే వెగటుదనము। యొకరుచూ
గొన్నలేదెమావికినితీపి । నలుగురుసుజూడలేదెనవ్వులకు
తెల్వి । మాటయొకమాటవిన్నరోమాటతృప్తి । శౌరికెడ
నుండెనులేదెసంతసంబు ॥ మ ॥ వినుడే వేళను కృష్ణు దే
నగరికిక్ వేంచేసెతా నెవ్వతెం । గనిమాటాడెనో వార
లిప్పటికి పల్కక్ మేరసర్వజ్ఞుడో । ఘనుడేలా పొరపొచ్చె
ములన్ నడుపునింకన్ మానుడీవాతలలో । య్యానయారాధ
యొకింతవిన్నమనకేయానన్మయామానముల్ ॥ చ ॥ అని
యిదియుక్తియంచునపుడందరుసమ్మతిజేసికొంచు మె। ల్లనె
తమయింట్లకేగియొకలాగుననుండిరివారిమాటలే । యొనే
రికఘొంచుబుండివిన నొప్పెడు పెంపుడుచిల్కగ్రక్కునన్
తనకువచింపరాధవినిదానదిశౌరికిదెల్పె దెల్పనక్॥ క॥ ఈ
నుడువులిపుడువింటివె । యానడుమనునీవుచిలుకసంపతి

నానావిధములనడిగిరి। మానవతివినీవుగాకమరిగల
॥ వ॥ అసతరాధికావధూతిలకంబతిముదంబునక్ర
ట్లనియె॥ సీ॥ పల్లెతావులనున్నగొల్లదానిని దెచ్చిన
ముందనిలిపనావు । చెలగి రాధామాధవులచే
సనిబిరుదైనకీర్తిగల్పించినావు। ప్రౌఢునైనకిరీట
న్యులమానిననుప్రాణపదముగానడిపినావు। సకల
హాస్యములనుదెల్పియు దేహమానందమొందించి
నేడుహా పాలిదైవంబవీవయనిన । చాలదీమాటనీ
స్పహామునకు । యెంతసంతోషపడెదే [illegible]
మందలనెటుజేయసర్వజనమూర్తిగ నీవు ॥ గీ॥ ఇట్టి
యుత్తేకయున్నదాన । నైవనావిన్నపంబిది [illegible]
దుపట్టుపు దేవులనెనరుగలసి । పక్కభుజియింప
సంతసముప ॥ చ ॥ అనిమహనాడువారికి ప్రియం
స్థితిగాగశౌరిచే । తనువులుపించివారలకు తామును
కూడిబంతులై । యనువునపంచభక్ష్య పరమాన్న
జవులెంచికొంచుభో । జనమొనరించిధౌతకరసా
యుధమందిరమ్యోడన్ ॥ మ॥ నవరత్నస్థగితంపుసౌ
నానాగంధపుష్పాదులు । న్నవరంగత్కనకాంబ
నుకాంతల్వింతలైచేరంగ । ట్లువసించంగొలువున్న
నిదండన్నిల్చి యారాధమ। కువతోపల్కెనుకప్పు
సనుపల్కుల్ దళ్కుబంజెల్కగన్ ॥ మ॥ పొలుపారు
త్యభామలకునీప్రాభోండ్లకాయన్నిక । న్నెలకున్నె
త్తైనై తెలిపెదన్ శ్రీరల్భవత్ప్రీతికై । కలహంబందగ
చ్చివరసల్ గల్పించిగోపాలవీ। రలరందిట్టముశేసిచే

సేదనుమధ్యాస్తంబుగానిమ్మోయికన్॥ చ॥ ఒకనెలకొక్కసారి
వినుదున్నదినంబులలోపదారువే। లకునుపదారునాళ్ళ
కలన్నరియార్గురికారునాళ్ళునా। కొక్కకటిసలతుగాదు
తగొప్పగుసత్యకు రెండునాళ్లు తాం। దుకునొకటంచుక
క్మిణికితోచినచోదయనిల్పు వె లిక్కన్॥ గీ॥ అన్నమాటయక్క
లారసేనాడుపల్కు। కోపమెంచకుడీమనకొడువగాదు।
సప్తతిలుడంచుసతులమొగమ్మజూచి। హరికిమొదలుగరా
ధయందరికిమ్రొక్కె॥ క॥ గూర్చుండమనుచురాధన్। జాలిగ
యాకడ వేడ్కమీగులజూడ్కల బ్రియముమీరన్। గూర్చిపలు
కంగకృష్ణుడు। కూర్చుండగనిదితెంపనొవ్వాకొనుచుండెంతన్॥
ఉ॥ ఆపటవారివారినిగృహంబులకున్ సెలవిచ్చి రాధి
కా। కాంతనుకృష్ణదేవుడుతగన్గరగించిచెలంగెనంతకున్
వింతలుగాతమిన్ వరసవెంబడినందరియిండ్లకేగియా। త్యాం
తవిలాసమాగముగదక్షిణనాయకిరామసాహసన్నతిన్॥
క॥ వినురాధామాధవులను। మానమునసిద్ధ్రవాసినమసవ
తిజదివిన మె। చ్చి సయామహాత్ములకునా। వనజాతుండోసంగు
సకలవైభవమెప్పుడున్॥ గద్య॥ ఇది శ్రీమద్వేణుగోపాలవర
ప్రసాదలబ్ధశృంగారకవిత్వవైభవవెలిదండ్లతిరువేంగళార్య
తనూభవవిద్వజ్జనవిధేయ వేంకటపతినామధేయప్రణీతంబై
న రాధామాధవసంవాదంబనుమహాప్రబంధంబునందు స
ర్వంబును తృతీయాశ్వాసము.

రాధామాధవసంవాదము-సంపూర్ణము.

END OF
TITLE